

№ 244 (19758) 2010-рэ илъэс ШЭМБЭТ ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 18

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИІЭП

ЯмэфэкІ

Урысые Федерацием Пен-

сиехэмкіэ ифонд зызэхаща-гъэр илъэс 20 зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ мэфэкі зэхахьэ тыгъуасэ, тыгъэгъазэм и 17-м, AP-м и Къэралыгъо филар-

моние щыкІуагъ. Ащ хэлэ-жьагъэх АР-м и Президент-

рэ министрэхэм я Кабинет-

рэ я Администрацие ипащэу Владислав Федоровыр, УФ-м Пенсиехэмкіэ ифонд и Гъэ-Іорышіапізу Къыблэ федеральнэ округым щыІэм илІы-

кІоу Ольга Лудовар, АР-м и

Къэралыгъо Совет — Хасэм икомитет итхьаматэу Татьяна

Петровар, къэралыгъо хэбзэ ыкІи муниципальнэ органхэм

яліыкіохэр, нэмыкі хьакіэхэр.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Зэхахьэм иІофшІэн зырагъа-

жьэм АР-м и Президент ыцІэкІэ

ямэфэкІ пае зэІукІэм хэлэжьагъэ-

хэм къафэгушІуагъ Владислав Фе-

доровыр. Ащ Адыгэ Республикэм

изаслуженнэ щытхъуцІэхэр къы-

зыфаусыгъэхэ Дэгумыкъо Вален-

тинэрэ Хъок Го Аминэтрэ тын

льапІэхэр къэзыушыхьатырэ

тхыльхэмрэ бгъэхэльхьэ тамыгъэ-

хэмрэ аритыжынгых. Нэужым мэ-

фэкІ зэхахьэм хэлэжьагъэхэм

апашъхьэ къыщыгущыІагъ ПФР-м

и Адыгэ республикэ Къутамэ ипа-

щэу Къулэ Аскэрбый. Пенсие си-

стемэм аужырэ илъэсхэм зэ-

хъокІыныгъэу фэхъугъэхэм, пенси-

Урысые Федерацием и Президент и Указ

Урысые Федерацием икъэралыгъо наградэхэр афэгъэшъошэгъэнхэм ехьыліагъ

Льэпкъ культурэмрэ искусствэмрэ яхэхьоныгъэкІэ гъэхъагъэу иІэхэм, илъэсыбэ хъугъэу шІуагъэ къытэу Іоф зэришІэрэм апае Зэкъошныгъэм иорден Андзэрэкъо Чесик Мыхьамэд ыкъом къэралыгъо учреждениеу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние» иартист-орэды о фэгъэ-

Урысые Федерацием и Президентуу Дмитрий

Москва, Кремль тыгъэгъазэм и 6, 2010-рэ илъэс N 1521

Тыгъэгъазэм и 20-р — Урысые Федерацием щынэгъончъагъэмкІэ иорганхэм яІофышІэ и Маф

Адыгэ Республикэм испецкъулыкъухэм яюфышіэхэу лъытэныгъэ зыфэтшіыхэрэр!

Урысые Федерацием щынэгьончьагьэмкІэ иорганхэм яІофышІэ и Мафэ фэшІ тыгу къыддеГэу тышъуфэгушІо!

ШъуиІофшІэн анахьэу зыфэгъэзагъэр къэралыгьо федэхэр къэгъэгъунэгъэнхэр, социальнэ-экономикэ, общественнэ-политикэ Іофыгьохэр шІуагьэ къытэу зэшІохыгьэнхэр ары.

Спецкъулыкъухэм яІофышІэхэм япшъэрылъ шъхьаГэхэм ащыщ цІыфым, обществэм, къэралыгьом ящынэгьончьагьэ къыдэльытэгьэныр. Ащ пае Урысыем ыкІи ащ щыпсэухэрэм яфедэхэм якъэгъэгъунэн фэГорышГэрэ пэпчъ лГыгьэшхо къызыхигьэфэн, ренэу Гоф зыдишГэжьын фаеу мэхьу.

Урысыем и ФСБ Адыгэ РеспубликэмкІэ и ГъэІорышІапІэ иІофышІэхэм ІэпэІэсэныгьэшхо зэрахэлъым ишыхьатэу щыт республикэм терроризмэмрэ экстремизмэмрэ янэшэнэ дэйхэм зэращиухьагьэр, ильэсыбэ хъугьэу льэпкь, дин зэгуры-Іоныгъэ зэрилъыр.

Къольхьэ тын-Іыхыным, бзэджэш Гагьэхэм ябэныжьыгьэнымкІэ, терроризмэмрэ экстремизмэмрэ апэуцужьыгъэнымкІэ къэралыгьо хабзэм иорганхэмрэ щынэгъончъагъэмкІэ органхэмрэ азыфагу зэпхыныгьэ пытэ республикэм зэрэщилъым мэхьа-

ГъэІорышІапІэм иІофышІэхэм ясэнэхьат хэшІыкІышхо зэрэфыряІэм, япшъэрылъ, Хэгъэгум зэрафэшъыпкъэхэм яшІуагъэкІэ Урысые Федерацием икъэралыгьо федэхэр къйдэлъытэгъэнхэм атегьэпсыхьэгьэ пшъэрыльхэр шІуагьэ къытэу зэрагъэцэкІэщтхэм тицыхьэ телъ.

Шъори, къышъупэблагъэхэми псауныгъэ пытэ, насып шъуиІэнэу, шъуигъашІэ кІыхьэ хъунэу, Адыгэ Республикэми, зэдыти Хэгъэгушхоу Урысые Федерациеми апае шъуиІофшІэн тапэкІи гъэхъагъэхэр щышъушІынэу тышъуфэлъаІо!

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Анатолий ИВАНОВ <u>ПФР-р ЗЫЗЭХАЩАГЪЭР ИЛЪЭС 2 0 ХЪУГЪЭ</u>

онерхэм ящыІэкІэ амалхэр накъафэгушІуагъ.

хьышІу шІыгъэнхэм пае федеральнэ хабзэм Іофыгъоу зэрихьэхэрэм къатегущы Гагъ, ПФР-м исистемэ Іоф щызышІэхэрэм юбилеим пае

Гущы Гэр ратыгъ Парламентым икомитет итхьаматэу Татьяна Петровам. Къэралыгъо Советым Хасэм ыцІэкІэ ямэфэкІ пае зэхахьэм хэлэжьагъэхэм ар къафэгушІуагъ, Парламентым итын лъапІэу, тамыгъэу «Закон. Пшъэрылъ. ЦІыфыгъ» зыфиІоу Къулэ Аскэрбый къыфагъэшъошагъэр, Парламентым и Щытхъу тхылъхэр Татьяна Киселевам, Дэгумыкъо Фатимэ ыкІи Цуекъо Саидэ къаритыжьыгъэх.

ПФР-м и ГъэІорышІапІэу Къыблэ федеральнэ округым щыІэм илІыкІоў Ольга Лудовар къызэгущыІэхэ уж а ГъэІорышІапІэм иписьмэхэу къызэрафэразэхэр къизыІотыкІхэрэр ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ и ІофышІэхэу Цуамыкъо Радмилэ, Іэщэ Аслъан, Светлана Хлынинам, нэмыкІхэми къаритыгъ.

ИкІ эухым Пенсиех эмк І эфондым итарихъ ехьылІэгъэ кинофильм къафагъэлъэгъуагъ, мэфэкІ концерт къафатыгъ.

КІАРЭ Фатим.

КАНДИДАТХЭМ АПАЙ

Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием игражданхэм хэдзын фитыныгъэу яГэхэм ыкГи референдумым хэлэжьэнхэмк Із яфитыныгъэхэм ягарантие шъхьаІэхэм яхьылІагъ» ыкІи Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм идепутатхэм яхэ--сфансьтарск медехо и мехных мехника рэм тегъэпсык Іыгъэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэм яхэдзынхэу 2011-рэ илъэсым гъэтхапэм и 13-м щыІэщтхэм афэгъэхьыгъэ агитационнэ материалхэр къыхэутыгъэнхэм республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэр» зэрахэлэжьэштым ехьылІагъэу макъэ ятэгъэІу кандидатхэм ыкІи хэдзэкІо объединениехэу кандидатхэр языгъэтхыгъэхэм. Агитационнэ материалхэр пкІэ хэмылъэу ыкІи пкІэ хэлъэу къыхэтыутыщтых. Ащ пае хэутып З ч Іып І эу дгъэнафэрэр тхьамафэм къыкІоцІ гъэзет пчъагъэу къыдэкІырэм хэутып Рам и процентипш І. Пк І зыхэлъ агитационнэ материалхэу къыхэтыутыщхэм чІыпІэу аубытыщтыр пкІэ зыхэмылъ материалхэм ателъытагъэм фэдитІу мэхъу. Агитационнэ материалхэр ящэнэрэ ыкІи ащ къыкІэлъыкІорэ нэкІубгъохэм къарыхьащтых. Зы квадратнэ сантиметрэм уасэу иІэр сомэ 20. Кандидатхэр, хэдзэкІо объединениехэр хэдгъэлажьэхэзэ пхъэдз идзэн шІыкІэм тетэу хэти иагитационнэ материалхэр гъэзетым къызыхиутыщтхэ мафэхэр дгъэнэфэщтых. Ащ ехьылІэгьэ мэкъэгьэІу ыужкІэ тигьэзет къихиутыщт.

Республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредакцие.

ИльэсыкІэм пагьохырэ шІухьафтынхэр

РеспубликэмкІэ рекорд агъэуцугъ

Красногвардейскэ районым щыщ СПК-у «Колхозэу Лениныр» зыфиІоу КІыкІ Долэтбый зипащэм ибылымахьохэм аужырэ илъэсыбэм къыкІоцІ щэм -естескест еІяныажыакестышІухэр ашІыхэзэ къырэкІох. Джыри мары бэмышІзу къытльыІэсыгьэ къэбарым къызэриушыхьатырэмкІэ, хъызмэтшІапІэм ибылымахъохэм чэм пэпчъ телъытагъэу тызыхэт илъэсым щэу къыкІахыгъэр килограмм мини 6-м къырагъэхъугъ. Ар текІоныгъэшху ыкІи республикэмкІэ рекорд.

ХъызмэтшІапІэм былым пІашъэхэр зыщаІыгъыщтхэ псэольэ дэгъухэр щагъэпсыгъэх, ахэм чэмхэр къызэращыщтхэ аппаратхэр, псы зэрэрагъэшъощтхэ ыкІи ебзыр зэрачІащыщтхэ установкэхэр ачІагьэуцуагьэх. Чэм лъэпкъышІухэр къызІэкІэ-ІофшІэныби зэшІуахыгъ.

ХъызмэтшІапІэм ипащи испециалистхэми къызэраІорэмкІэ, гъэхъагъэхэм апэрэ къэкІуапІзу яІэхэр фермэхэм ащылэжьэхэрэ цІыфхэр арых. Илъэс пчъагъэ хъугъэу фермэм пэщэныгъэ дызэрехьэ Светлана Гулак. Чэмышхэу Г.В. Гулаковам, В.И. Гайдук ыкІи М.П. Мамедовам тыгъэгъазэм и 1-м ехъул Гэу чэмэу къафэгъэзагъэ пэпчъ щэ килограмм мини 6-м нэс къыкІахыгъ. Ахэм ауж чыжьэп къызэринагъэхэр чэмыщхэу А.П. Хархановыр, А.В. Капризинар, Г.Й. Филоши-

Былымахьохэм ягъэхъагъэ зиІахьышІу хэлъхэм ащыщых механизаторэу А.М. Букарос, чэмхэм ягъэшхэн фэгъэзэгъэ операторхэу С.И. Зайцевыр, С.А. Болтовыр, С.А. Авраменкэр. Ветеринарэу С.М. Джолэкъоми, осеменаторзу Н.А. Барыкинми яІэнатІэхэр дэгъоу

ЗиІофшІэн дэгъоу зыгъэцэкІэрэ цІыфхэм лэжьапкІэу аІукІэжьырэри макІэп. Чэмыщ пэрытхэм мазэм ялэжьапкІэ сомэ мин 20 — 25-м нэсы.

Джащ фэдэ гъэхъэгъэшІухэр ашІыгъэхэу СПК-у «Колхозэу Лениныр» зыфиІорэм ибылымахьохэр ИлъэсыкІэм пэгьокІых.

ЛІЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэрэтбый.

ТафэгушІо!

Къунчыкъохьаблэ щыпсэухэрэ Шъоджэ Къамболэт ыкъоу Мыхьамодэрэ ащ ишъхьэгъусэу Гощхъанрэ зэгуры Гоныгъэ азыфагу илъэу ясабыйхэр цІыфыгъэм, адыгэгъэ дахэм афапІухэзэ илъэс 50 хъугъэу зэрэзэдэпсэухэрэм фэшІ тигуапэу тафэгушІо!

ЯгъашІэ кІыхьэу, япхьорэльф-къорыльф цІ́ыкІухэм яхъяр алъэгъоу, яжъышъхьэ цІыфхэм агъэлъапІэу илъэ-

Шъоджэ Ким.

> хьэхэр, усэхэр бэрэ агу къэкІыжьыщтых. Марина ПРИГОДА. Лицееу N 19-м иклубэу «Тхыльыр сэ синыбджэгъуш у»

> > Урысые Федерацием и Президент и Администрацие къэралыгъом ишъолъырхэр зэкІэ мы Іофтхьабзэм къыхэлэжьэнхэ фаеу ыльытагь. Хэгьэгум ишьолъыр пэпчъ щыпсэурэ лъэпкъхэм яэтнографие, ягеографие ахэпльагьоу джэгуальэхэр гъэпсыгъэнхэр ары мэхьанэ зиІэр.

> > Адыгэ Республикэм къыщагъэхьазырыгъэ джэголъэ пкъыгъуитІу, адыгэ паІорэ сае зыщыгъ нысхъапэмрэ Москва арагъэхьыгъэх.

АР-м культурэмкІэ иминистрэ гуадзэу Нафиса Васильевам къызэриІуагъэмкІэ, джэгуалъэхэр дэхэ дэдэх. Зэпэжъыужьырэ бисерхэмкІэ, шъо зэфэшъхьафхэр зиІэ пкъыгъохэмкІэ хэдыкІыгъэх. Нысхъапэр Пэнэшъу Сафыет ышІыгъ. Ар Ос Пшъашъэм фэдэу елкэ чІэгъым чІагъэуцоным фытегьэпсыхьагь. Адыгэ паІор Нэгьуцу Асльан кьыгъэхьазырыгъ. Джэгуалъэхэм яэскизхэр сурэтышІ у Бырсыр Абдулахь иех.

зыфиІорэм ипащ.

Пкъыгъохэр дгъэхьазырхэ зэхъум, къихьащт илъэсым джэголъэ анахь дэгъум икъыхэхын фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъу зэхэтщэнэу тыгу къэкІыгъ, —къыІуагъ Нафиса Васильевам. — Кремлым иелкэ имызакъоу, тиреспубликэ кІэщтхэри ахэм къахэтхыщтых.

ДАУТЭ Анжел.

«ПсынэкІэчьыр» яхьэкІагъ

Мыекъуапэ дэт лицееу N 19-м иклубэу «Тхылъыр сэ синыбджэгъушІу» зыфиІорэм республикэ кІэлэцІыкІу журналэу «ПсынэкІэчъым» иредактор шъхьаІэу Бэгьушъэ Марыетрэ пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарэу Шишкина Анастасиерэ мы мафэхэм ихьэкГагъэх.

ЯтІонэрэ классым ис еджакІохэм хьакІэхэм упчІабэ аратыгъ. Журналыр зэрагъэхьазырырэр, зитхыгъэхэр къыхэзыутын зылъэкІыщтхэр, сурэт дахэу къихьэхэрэр къыздырахыхэрэр кІэлэцІыкІухэм зэрагъэшІагъ. Журналыр ашІогъэшІэгьонэу зэреджэхэрэр ахэм къаГуагъ. Анахьэу хъугъэ-шГэгъэ зэфэшъхьафхэм афэгъэхьыгъэхэр, рассказ щхэнхэр, Адыгеим ехьыл Гэгъэ тхыгъэхэр якІасэх.

ЗэГукІэм икІэухым еджакІохэм атхыгъэ рассказ цІыкІухэр редакцием ратыгъэх.

Клубэу «Тхыльыр сэ синыбджэгъушІу» зыфиІорэр ятІонэрэ ильэс хъугъэ лицеим зыщызэхащэрэр. КІэлэцІыкІухэр зэджагъэхэр щызэхэтэфы, тхыльым ишІуагьэкІэ чІыпІэ зэфэшъхьафхэм тащэІэ... ТхэнымкІи апэрэ лъэбэкъухэр мыщ щытэшІых. «Волшебный лес», «Зверье мое» зышъхьэ тхылъитІур къыдэдгъэкІыгъ. ЕджакІохэм зэдэгущы Іэгь ухэр зыщадэтш Іырэ уахьтэхэм альэгь угьэхэр, ежьхэм къаугупшысыгъэ къэбархэр, шІу алъэгъурэ псэушъхьэхэм афэгъэхьыгъэхэр тхылъхэм къадэхьагъэх.

«Тхыльыр тиныбджэгъу шъыпкъ». А гупшысэр джыри зэ къыушыхьатыжьыгъ еджакІохэм зэІукІэгъоу «ПсынэкІэчъым» дыряІагъэм. Ащ ишІуагъэкІэ агу рихьырэ журналым дахэу гъэкІэрэкІэгъэ инэкІубгъохэм къарыхьэрэ таурыхьхэр, хырыхы-

Урысыем иелкэ шъхьа Гэу Кремшагъэуцущтыр зэрагт кІэщт джэгуальэхэм ягъэхьазырын Адыгэ Республикэр хэлэжьагъ.

Наркоконтролым къеты

ПШЪЭДЭКІЫЖЬ АРАГЪЭХЬЫЩТ

Наркотикхэр хэбзэнчьэу гъэзек Гогъэнхэм пэуцужьыгъэнымкІэ къулыкъоу Адыгеим щылажьэрэр икІэщакІоу правэухъумэкІо органхэм япащэхэр зыхэлэжьэгъэ зэІукІэгъу бэмышІэу Мыекъуапэ щыкІуагъ. Ар зыфэгъэхьыгъагъэр бзэджэшІагъэ зезыхьагъэхэр зыщаІыгъхэ учреждениеу Адыгеим итхэм ач Гэсхэм наркотикхэр аІэкІэмыгъэхьэгъэным иамалхэр нахь пхъэшагъэ хэльэу зехьэгьэнхэр ыкІи правэухьумэкІо органхэм ахэтхэу законыр зыукъохэрэр, наркотикхэр а учреждениехэм адэзыхьэхэрэр къыхэгъэщыгъэнхэр, яфэшъошэ пшъэдэкІыжь ягъэхьыгъэныр ары. ЗэІукІэгъум хэлэжьагъэх прокурорым игуадзэу С. Губиныр, наркоконтролым икъулыкъу ипащэу С. Рудковскэр, УФСИН-м ипащэ ипшъэ-

Урысыем и ФСКН Краснодар краимкІэ и Регион гьэІорышІапІэ АР-мкІэ и Къутамэ ипресс-къулыкъу къызэритырэмкІэ, наркотикхэм япхыгъэ бзэджэшІагъэхэр зезыхьэгъэ нэбгырэ 425-рэ тиреспубликэ ит хьапсхэм ачІэс. Ахэм яятфэнэрэ пэпчъ наркоман, наркотик зыгъэфедэу нэбгыри 112-рэ оперативнэ учетым хэт. Хьапсхэм наркотикхэр хэбзэнчьэу къазэращекІокІыхэрэм епхыгъэу мы ильэсым уголовнэ ІофитІу

правэухъумэкІо органхэм къызэІуахыгъ.

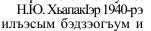
рылъхэр зыгъэцэк Гэрэ Р. Борсэр, нэмык Іхэри.

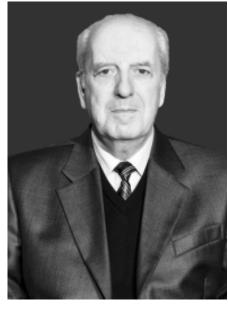
Зигугъу тшІырэ учреждениехэм наркотикхэр къызэращек Іок Іыхэрэм пэш Іуек Іогъэным пае шІэгъэн фаехэр оперативникхэм къаІуагъ, правэухъумэкІо органхэр мы лъэныкъомкІэ зэдэлэжьэнхэ, законыр зыукъохэрэм пшъэдэк ыжь пхъашэ ягъэхьыгъэн зэрэфаер къыхагъэщыгъ.

(Тикорр.).

ХЬАПЭКІЭ Налбый Юныс ыкъор

2010-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 16-м ыныбжь илъэс 71-м итэу Адыгэ РеспубликэмкІэ заом, ІофшІэным, УІэшыгъэ КІуачІэхэм ыкІи хэбзэухъумэкІо органхэм яветеранхэм (пенсионерхэм) я Совет итхьаматэ игуадзэу, ветеранхэм (пенсионерхэм) Іэпы-Іэгъу афэхъурэ Адыгэ республикэ фондэу «ТекІоныгъ» зыфиІоу Советскэ Союзым и ЛІыхъужъэу Хъ.Б. Андырхъуаем ыцІэкІэ щытым идиректорэу ХьапэкІэ Налбый Юныс ыкьор игьонэмыс хъугъэ.

2-м АдыгеимкІэ Красногвардейскэ районым ит къуаджэу Адэмые къыщыхъугъ. ЩыІэныгъэ гъогу шІагъо ащ къыкІугъ. Гурыт еджапІэм икІэлэегъаджэу, партийнэ, советскэ ІофышІэу ригъажьи, народнэ гъэсэныгъэмкІэ гъэІорышІапІэм ипэщэ ІэнатІэ нэсыгъ. Пэщэ, зэхэщэкІо дэгъоу ахэм закъыщигъэлъэгъуагъ.

1963-рэ илъэсым Н.Ю. ХьапакІэм АГПИ-р къызеух нэуж Шэуджэн районымкІэ совхозэу «Зарям» игурыт еджапІэ тарихъымк і эщыригъэджагъэх. 1968 — 1970-рэ илъэсхэм Шэуджэн еджэпІэ-интернатым идиректор егъэджэн-пІуныгъэ ІофымкІэ игуадзэу, 1970-рэ илъэсым щегъэжьагъэу 1973-рэ илъэсым нэс КПСС-м и Шэуджэн РК пропагандэмрэ агитациемрэкІэ иотдел ипащэу щытыгъ. 1973-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 1981-рэ илъэсым нэс Шэуджэн райисполкомым итхьаматэ игуадзэу, 1981-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 1983-рэ ильэсым нэс Адыгэ хэку исполкомым иинструкторскэ отдел ипащэ игуадзэу щытыгъ. 1983-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 1992-рэ илъэсым нэс Адыгэ хэку исполкомым народнэ гъэсэныгъэмкІэ иотдел ипэщагъ. 1992-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 2000-рэ ильэсым нэс Адыгэ Республикэм и Президентрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие иотделэу республикэ, чІыпІэ органхэм зэпхыныгъэ адызиІэм ипащэу щытыгъ, 2001-рэ илъэсым щегъэжьагъэу фондэу «ТекІоныгъ» зыфиІорэм пэщэныгъэ дызэрихьагъ.

2000-рэ илъэсым пенсием зэрэкІоу Адыгеим иветеран движение хэхьэ, бюджетым емыпхыгъэ фондэу «ТекІоныгъ» зыфиГорэм ипащэу агъэнафэ, а охътэ шъыпкъэм Адыгэ Республикэм иветеранхэм я Совет итхьаматэ игуадзэуи Іоф ешІэ. Мы ІэнатІэм Іутызэ ветеранхэм ясатырхэм ягъэпытэн кІочІабэ

Налбый Юныс ыкъор цІыф шъырытэу, интеллигент шъыпкъзу, цІыфышІоу щытыгь, ежьми зыфигьэкІуатэщтыгьэп, нэмыкІхэми пхъашэу яупчІыжьыщтыгъ, Адыгэ Республикэм иветеранхэми иобщественности осэшхо къыфашІыщтыгъ.

Н.Ю. ХьапакІэм медальхэу «Адыгеим и Щытхъузехь», «За доблестный труд» зыфиІохэрэр, нэмыкІ наградэхэр къыфагъэшъошагъэх.

Щымы Іэжьым иунагъо исхэм, иныбджэгъухэм, и Іахьылхэм тафэтхьаусыхэ.

Адыгэ Республикэм иветеранхэм я Совет

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм лъэшэу гухэкІ щыхъугъ Адыгэ республикэ фондэу «ТекІоныгъ» зыфиГорэм идиректорэу ХьапэкІэ Налбый Юныс ыкъом идунай зэрихьожьыгъэр ыкІи ащ игупсэхэмрэ иІахьылхэмрэ афэт-

Адыгэ Республикэм иветеранхэм я Совет лъэшэу гухэкІ щыхъугь ветеранхэм (пенсионерхэм) ІэпыІэгъу афэхъурэ Адыгэ республикэ фондэу «ТекІоныгъ» зыфиІоу Советскэ Союзым и ЛІыхъужъэу Хъ.Б. Андырхъуаем ыцІэкІэ щытым идиректорэу, Адыгэ Республикэм иветеранхэм я Совет итхьаматэ игуадзэу ХьапэкІэ Налбый Юныс ыкъом идунай зэрихьо-хьаусыхэ.

Теуцожь районымкІэ ветеранхэм я Совет гухэкІышхо щытьугъ Адыгэ республикэ фондэу «ТекІоныгъэм» ипащэу ХьапэкІэ Налбый Юныс ыкъом игъонэмысэу идунай зэрихъожьыгъэр ыкІи ащ иІахьылхэмрэ пэблагъэхэмрэ афэтхьаусыхэ.

Адыгэ республикэ психоневрологическэ диспансерым икІэлэцІыкІу отделение илогопедэу Хъут Сарэ янэ идунай ыхъожьыгъ. Унагъом иныбджэгъухэр щымы Зжым и Іахьылхэм афэтхьаусыхэх, къиныр адагощы.

<u>ИСКУССТВЭМРЭ ЦІЫФЫМРЭ</u>

ЗАУР! Ощ пае цвор и пае и пае

Зыхьэ Заур.

de de se se se se se se se se se se

Артист! Мы гущыІэм сыдэу бэдэда адыгэхэм къырагъэубытэрэр — нэпэпкъ зэхэльыкІэ дахи, ІокІэ-шІыкІэ зэтефыгъаби, гущыІэкІэ хабзи, пкъы хэхыгъэ зэдишти, уфэупцІагъи, къэшъуакІи, уджыкІи, орэдкъэІони, сэмэркъэу зэгъи, нэмыкІи. Хэукъохэрэп. Уегупшысэмэ, артистыр арыба сыдрэ лъэхъани ІэпэГэсагъэр зыпкъынэ-лынэ пэпчъыкІэ зэхэзышІэу, емызэщыде де фильтура мехетура фильтурар альызыгъэІэсэу, ахэзыгуащэрэр.

ЩыІэ сэнэхьатыбэр зэбгъапшэмэ, мы сэнэхьат гъэшІэгъоныр адрэ пстэуми яинэкІы, ашІокІы, ашъхьэрэщы.

Сыда? — зыІонышъ кІэбгъулъынхэри щыІэх.

КъэсІон, артист иным, дэгъум, дахэм, гуетныгъэ къодыер арымырэу, сценэр зидунай инэу, зищыІэныгъэм, роль зэфэшъхьафыбэу къышІынэу хъухэрэмкІэ, зы щыІэныгъэ закъоу щымытэу, цІыфыбэм ячІыпІэ зыригъэуцон ыкІи ар еплъыхэрэм ашІошъ ыгъэхъун зэрилъэкІырэр ары.

А зы артистыр — дзэкІолІ, лІыхъужъ, батыр, усакІо, гу-

1976-рэ илъэсым имэлылъфэгъу мазэ къыщегъэжьагъэу, Ленинград театрэм, музыкэм ыкІи кинематографием якъэралыгъо институт къаухи, шІэныгъэкІи, сценэ гъэпсыкІэшІыкІэхэмкІи дэгъоу зыкъагъэсагъэу Адыгэ хэкум типшъэшъэкІэлэ куп къагъэзэжьыгъагъ. Ахэм ащыщыгъ Зыхьэ Заур.

Апэрэу къагъэлъэгъогъэ концерт-спектаклэу «Юность актера» зыфиІощтыгьэм идэгъугъагъэри джы къызнэсыгъэми еплънгъэхэм ащыгъупшэрэп.

Зыхьэр ыкІи ащ къыгот ежь фэдэбэ артист льэшыбэм охътэ кІэкІым къыкІоцІ Адыгэ театрэм ыпсэ къагъэкІэжьыгъ. Мы купым анахь гукІуачІэ къезытыщтыгъэр, артист закъохэр армырэу, ежь ялэгъу-яныбджэгъу ыкІи ягупшысэгъу режиссеритІу — ХьакІэгьогъу Къэсэй ыкІи Нэгьой Инвер къызэрахэк Іыгъэ-

Я 80 — 90-рэ илъэсхэм етІупщыгъзу театрэм Іоф ешІэ, ныбжьыкІэ кІуачІэр изэу, хъуаоу, зэпымыоу спектакль зэфэшъхьафхэмкІэ театрэр зикІэсэ цІыфхэр зылъащэх — зыр зым нахь гъэшІэгъоныжь, нахь дэгъужь: «Дон Кихот», «Легенда о Тиле», «Король Лир», «Укрощение строптивой», «Тартюф», «Отелло», «Иванов», «Ревизор», «Свои люди — сочтемстым ипкъышІогъэ дэхагъи, игъэпсыкІэшІуагъи, ибзэшІуагъи, ымакъи, инэплъэгъу нэфыпсэу сценэм къытекІзу узэльызыкІурэми узІэпащэба, уагъатхъэба, уагъэгупшысэба ыкІи зыуагъэгъэпсэфыба. Ащ фэдиз гушІогъо-тхъагъор цІыфхэм уиІэпэІэсэныгъэкІэ къафэпхьыныр, яптыныр насыпыгъ. Джа насып иныр иІ, егъэлъапІэ, еІэты ильэс 34-м къехъугъэу Зыхьэ Заур.

Зы мэфэ закъокІи Заур ушъхьагъу ышІэу театрэр къыбгынагъэп, лъэпкъ искусствэм фэлъэк Іырэр зышъхьамысыжьэу хельхьэ — бэ фэукІочІырэр. Зыхьэ Заур творческэ жыккээщэ хъуау зиІэ артист. Адыгэ драматургхэм япроизведениехэм атешІыкІыгъэ спектаклэ закъохэр арэу щымытэу, ІэкІыб къэрал тхэкІошхохэм — Сервантес, Шекспир, Сароян, урыс классикхэу — Гоголым, Чеховым, Островскэм, Володиным, зэлъашІэрэ льэпкъ тхакІохэу ІутІыжъым, Думбадзе, Гецадзе, Шэртаным япроизведениехэмкІэ титеатрэ щагъэуцугъэ спектаклэхэм нахьыбэрэмкІэ роль шъхьа-Іэхэр къащызышІыгъэр ыкІи къащызышІырэр Зыхьэр ары. Шъыпкъагъэ, гуетныгъэ зыфыриІэ сценэмкІэ бэ къыдэхъугъэр ыкІи къыдэхъурэр.

Мы мафэхэм къызыхъугъэ мэфэкІ дахэр хэзыгъэунэфыкІырэ Зыхьэ Заур театрэм, искусствэм, сценэм гуфэщэныгъэ-зэхэшІэ лъэшэу афыриІэм къыкІэкІуагъэх щытхъуцІэ лъапІэхэу къыфагъэшъошагъэхэр: Урысыем, Кубань ыкІи КъБР-м язаслуженнэ артист, Адыгеим инароднэ артист, ильэсыбэ хъугъэу АР-м итеатральнэ ІофышІэхэм я Союз ипащ.

Зыхьэ зэшъхьэгъусэхэу — Зауррэ, зэлъашІэрэ артисткэ цІэрыІоу, Адыгэ къэралыгъо драмтеатрэм идиректорэу Мэлэйчэтрэ льэпкъ искусствэм льэгъо нэф пхыращыгъ, къыткІэхъухьэрэ лІзужхэмкІз ахэр плъапІзх ыкІи щысэтехыпІэх. Унэгъо дахэ зэдашІагъ. Студентыгъо лъэхъанэу Ленинград зыщы Гагъэхэм псэогъу-насыпэгъу зэфэхъугъэхэ ныбжьыкІитІум сабыищ зэдапіугъ, лъэпсэ пытэ ашіыгъ.

Япшъашъэхэу Зарэрэ Марианэрэ еджагъэх, гъэсагъэх, унагъо исых, сабыйхэр яІэх. ЯкІали, машалахь. Зауррэ Милэрэк Зуралбый ишъэожъые ыкІи япхъорэлъфыхэр дышъэ нал-пылыпкъых. Лъэпкъым игъэдэхэкІо ны--ыатлы дехетыфыга мехыт хэу агъэгушхох, ежьхэми шІум зыфаузэнкІы.

Гъэпсэфыгъо такъикъыпэ кІым-сым рэхьатым, умышІэмэ фильмэ епльырэм фэдэу, Заур ышъхьэкуцІ зэлъызыІыгъ ищы-Іэныгъэ зэрэщытэу ынэ къыкІэуцожьы ыкІи щызэпэкІэкІыжьы: сабыигъо емышІэ-шІумышІэр, ным иІэшІугъэ гукІэгъу мыухыжь, иІахьыл гупсэхэр, илэгъуныбджэгъухэр, икъоджэ хьоопщаоу Кощхьаблэ — чылэшхо

Зафэу угущыГэщтымэ, арти- зэГугъэкГотыгъэр; ащ ицГыф бэрэчэт Іушхэр; Лабэ имыжъокІэ Іупэу пцел чъыг уфэупцІэмэ яшІульэгъу Іушъашъэ зыщызэпымыурэр; апэрэ зэхашІэр, апэрэ гунэфыпсыр.., етІанэ-етІанэ, лъэсгъогу къодыехэр армырхэу, урам-гъогушхохэу ыпашъхьэ къитаджэхи, ищыІэныгъэ гъэзэпІэ гъэшІэгъонхэр фашІызэ езыщэжьагъэхэр. Заур сыдигъуи гусъэ инхэм зэльаІыгъыгъ, зыльащэщтыгъ, ары медицинэр къыхихыныр ыкІи ащ зыфигъэзэныр, цІыф цІыкІу пэпчъ игуапэ ышІэу, ипсауныгъэкІэ ІэпыІэгъу фэхъумэ лъэшэу шІоигъоу, Іэзэнврач Іофыр сэнэхьаткІэ къызкІыхихыгъагъэр. ЗэрэшІоигъоу институтми чІэхьагъ, еджэныр зэфэдитІу ышІыгъагъ, зымыгъэгу-

> псэфырэ мурадым инэфапІэ зыІокІэм, артист лъэгъожъыем зытеу-

> Урысыем итарихъкъэлэсэраеу Ленинград дэт театральнэ институтым джаущтэу Зыхьэ Заур истудент хъугъэ. Ленинград, Ленинград сыд шІагъуа ар? -ыфен шеРИ нэхэр — гум иостыгъэх! Ахэр пщыгъупшэнэу амал зимыТ ныбжьыкІэгъум идэхэгъэ мыІуати, шІулъэгъу шъыпкъэм истырыгъэ-плъырыгъи, гъашІэр зэкІэ зэрэтеатрэри джары зыщигъэунэфыгъэр.

ГъашІэр Уахътэр, ЦІыфхэр! Зэготых, зэфэдэх, мыпшъыжьэу къызэдекІокІых. Нэбгырэ пэпчъи зэрилъэкІэу игугъэ лъэкІо, зицыхьэ зытелъыжьыр имурад кІэхьэ.

Зыхьэ ЗауркІэ артист сэнэхьатыр, сценэм утетыныр ІофшІэн къодыеп,

сыда пІомэ театрэр ащ ищы-Іэныгъэ ин бэшІагъэ зыхъугъэр. Езэщырэп ар дэхагъэкІэ цІыфхэм ятэным — ишГулэжьыгъэ баий къыфегъэзэжьы, егъэгушІожьы.

Ары, Заур, урякІасэу ощ пае, уигушІуагьо кьыбдагощэу, уимэфэкІ льапІэу укъызыхъугъэ мафэмкІэ къыпфэгушІохэу, уитворческэ гъэхъагъэхэр, уилъэпкъ ыпашъхьэ щыуиІэ лэжьыгьэм апае, непэ цІыфхэр Іэгу къыпфытеох, κ ы $n\phi$ эхьoхьyх — nсaуныгьэкІэ, гьэшІэ насып кІыхьэ тынчыкІэ, ролыкІэ дэгъухэмкІэ джыри бгьэгушІохэу утиІэнэу. Опсэу!

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

пым игьогу» зыфијоу Адыгэ театрэм щагьэуцугьэм роль шъхьајэхэр — Биболэт — Зыхьэ Заур къыщишіыгь, Нэфсэт ироль — Уджыхъу Марыет къыдэзышіыгъэр.

джащ фэдэ къабзэу гум ымыштэрэ рольхэри — отрицательнэ образхэри пшІошъ ыгъэхьоу егъэпсых - бзэджашІэ, укІакІо, техакІу, нэмыц офицер, бригадир жъалым, тхьамэтэ утэшъуагъ, ешъуакІо, емыджэгъэ-емыпщэгъэ тхьамык І — бэба дэир зыхэлъ щысэу къзупчъын плъэкІыщтыр. Ащ фэдиз роль зэфэшъхьафыбэр дэгъоу къэзышІын зыфызэшІокІырэр зыгу а зэкІэ щызэпэкІэкІэу, исэнэхьаткІэ амал-къулаир зыІэ къизыгъэхьагъэу, зыфеджагъэу, гукІи псэкІи къыхихыгъэ Іофыр ныбжьи зымыхъожьыщтэу, сценэр зидунэе инэу, зищыІэныгъэр ары.

Адыгэ къэралыгъо драмтеатрэр пштэмэ, джащ фэдэ узэрыгушхон артист шІагьо иІ, ар Зыхьэ Заур.

пшысакІо, егъэджакІо, врач, ин- ся», «Ящерица», «Две стреженер, псэольэшІ, лэжьакІу; лы», «Не беспокойся, мама», «Порог», «Если оы неоо оыло зеркалом», «В горах мое сердце», «Дорогу! Караман жену ведет», урысыбзэкІи адыгабзэкІи зэфэдэу студийцэхэм Іоф ашІэ. Лъэпкъ драматургиемкІи загъазэ: «Насыпым игьогу», «Шъузабэхэр», «Тятэжъхэм яорэдхэр», «Ным игумэкІ», «Хьабалэ инысхъап», «Ащэрэмрэ къэзыщэхэрэмрэ», «Пщэ фыжьхэм ядунай», «Псэльыхъохэр», «ІзнатІэм игъэрхэр», «Нысхъап», «Мэдэя», нэмыкІ-

> Зыхьэр зыхэмыт, зыхэмылажьэрэ ахэм ахэтэп пІоми хъущт. Артистыр — лъэгъупхъ, ролым екІу, сценэм тегъэпсыхьагъ. дехедеф ша мехфыІи едытпЯ псынкІзу агъзунэфых, къыхагъэщых, якІасэ мэхъух.

Мыщ фэдэ шъхьэ иІэу редакцием къахьыгъэ письмэр къуаджэу Къэбыхьаблэ щыпсэурэ Былымыхьэ Любэ къытхыгъэу къычІэкІыгъ. Бын Іужъум ибысымгощэ лэжьакІо зыкъытфигъазэу зыкІи къыхэкІыгъэпти, бгъэшІэ-

гъонэу щытыгъ.

Любэ илъэс 55-м ехъугъ Былымыхьэ лІакъом зыхэхьагъэр. Фэлэжьагъ, ыІэтыгъ, ыгъэбэгъуагъ. Ишъхьэгъусэу Хьазрэтрэ ежьыррэ сабыих зэдапІугъ. Любэ ІофкІэ зыпэ уизымыгъэшъын бзылъфыгъэу сыдигъуи щытыгъ. Иунагъуи ихати къащигъэк Іагъэп. Ымакъэ Іэтыгъэу гущыІэу зэхэпхыщтыгьэп, нэгушІуагь, хэт ыпэ къифагъэми иунагъо, нэжъ-Іужъэу ащ исхэм акІэупчІэщтыгъ, Тхьэм псауныгъэ къаритынэу афэлъа Іощтыгъ. Джащ фэд сэ ар зэрэсшІэрэр.

Иунагъорэ исабыйхэмрэ Любэ игъашІэ зэрэщытэу афигъэІорышІагъ. Непэ ар икІалэу Долэтбый кІэрыс. Ыкъорыльфхэу Абрекрэ Альбекрэ ыпсэ ахэтІагъ. ГукІэгъоу, шІулъэгъоу афыриІэр гъунэнчъ. ИкІалэхэм афэдэу ахэри цІыфыгъэрэ гукІэгъурэ ахэлъэу къэтэджыхэ шІоигъу.

Зыныбжь ильэс 72-м нэсыгьэ бзылъфыгъэм джыри рэхьатыгъо «ТикІалэхэр ялыех»

иІэп. Хатэр елэжьы, къыдихырэм хэкІодагъ. ТицІыфышъхьэ пса- дэу Мэрэтыкъо Мурат, ПМК-м федэ тІэкІуи къырегъэшІы. Любэ ушъы, «шыкур» сэІо. щыбжьый ІэшІум фэди (болгарскэр) къегъэкІы, Іуехыжьы, нэужым егъэгъушъ, ехьаджышъ, бэмэ анегъэсы. Ар зэрэкъабзэм, зэрэІэшІум пае Къэбыхьаблэ изакъоп, нэмыкІ къуаджэхэми къашыкІэупчІэх, ягуапэу ашэфы. КІэкІэу къэпІощтмэ, «Любэ ищыбжьый» aperъalo.

Любэ редакцием къэтхэнэу зыкІэхъугъэр иписьмэ къыщыре-

«ГъашІэу къэзгъэшІагъэм бэрэ сыхэплъэжьэу къыхэкІы. Къини гушІуагъуи спэкІэкІыгъэр бэ. Унагьоу сыкъызхэхьагъэм зэрэслъэкІэу зезгъэкІугъ, сабый цІыкІоу ащ къихъуагъэхэм яІэшІугъи зэхэсшІагь — Тхьэр амал къысфэхъугъ. НахьышІум сыщыгугъызэ, сабыйхэм ятэ Тхьэм сІихыгъ. Ащ ыужыкІэ сабыитІоу сызкІэрысхэм яти дунаим ехыжьыгъ. Нэпс цыщкІэ ІэпыІэгъу къытфэхъугухэкІыр сыухыгъэу нэгум ужыр къытенагъ. Ахэм яІэташъхьэу джыри гумэкІыгъошхо тиунэ къитэджагъ. Унэ кІоцІым машІом зыкъыщишти, тиІэ щыІэмэ администрацием ипащэхэр, ефэн-

кІалэхэу Къэрэбытэ Адамэ, Майкъопэрэ Аслъанэ, Хьадпэшъо Руслъанэ апсэ емыблэжьхэу мэшІогъэкІуасэхэм адеІагъэх. Унэу стырэм афэлъэкІыщтыр къыра-

Пчэдыжь гукІодыгъом тищагу апэ къыдэхьагъэхэм ащыщых Шъаукъо Аслъанрэ (ЛъанкІэ еджэх) Къэрэбытэ Къэплъанрэ меІпиажеІшифоІєтлиє єІпиІР) ипащ). Ахэр кІалэхэми, къысэушъыигъэх сыгу сымыгъэк Іодынэу, псаоу тыкъызэрэнагъэмкІэ «шыкур» сІонэу аІозэ, сыгу къыдащэягъ. Къытапэсыщтыр амышІэу ежьхэр зэусэжьыхи, унэм шъхьаныгъупчъи 9-у хэтыгъэхэм ачІыпІэ кІэхэр къытфыхагъэуцожьыгъэх.

Ахэм анэмыкІэу зибылым гъэхэм ацІэхэри инэу сафэразэу къесІохэмэ сшІоигьоу ары «Адыгэ макъэм» зыкъыкІыфэзгъэзагъэр. Тхьаегъэпсэух район

ипащэу Къуижъ Аслъанчэрые, АР-м и Къэралыгъо Совет -Хасэм идепутатэу Аулъэ Вячеслав, АР-м мэзхэмкІэ и ГъэІорышІапІэ ипащэу Былымыхьэ Рэщыдэ. Хэт иунагъуи мэшІо ІофкІэ Тхьэм гузэжьогъу къыфепэмыхь!

КъытфэгумэкІыгъэхэу, унэр икІэрыкІэу тшІыжынымкІэ зишІуагъэ къытэзыгъэкІыгъэу, тичылэ кІалэхэу Ламыкъо Эдик, Къэлэшъэо Бислъанэ, Цуамыкъо Амин, Къэлэшъэо Муратэ, Мамрыкъо Бислъанэ, нэмыкІхэми щы-ІэкІэ дахэ яІэнэу, япсауныгъэ пытэнэу сафэлъаІо. Хьатыгъужъыкъое гурыт еджапІэм икІэлэегъэджэ коллектив иІэпыІэгъуи къытлъыІэсыгъ.

ТхьамыкІагъор къызытэхъулІагъэр Іоныгъом ия 7-рэ мафэр арыгъэ. Гъунэгъухэм, Іахьылхэм яунэхэм апэрэ мафэхэм тарагъэсыгъ. Хэти тыгу зэримыгъэкІодыщтым пыльыгь. СикІалэхэм афэдэу непэ къызнэсыгъэм мафэрэ хэбзэ Іофыр къыгъэцакІэмэ, чэщырэ тэ тиунэ кІоцІхэм ящы-

кІагъэр аришІылІэзэ Былымыхьэ Юрэ икъарыубэ къыттыригъэкІодагъ. «Дышъэр ыІэ къыпэзы» зыфаІорэм фэд, Тхьэм щыІэкІэ тхъагъо къырет.

Хабзэри цІыфхэри къыддеІагъэх. Пчъэхэри къытфыІуагъэуцожьыгъэх, тиунэ фаби тырагъэхьажьыгъ. АрэшІ зэрэчылэу, зэрэрайонэу, зэрэреспубликэу кІэлэ гукІэгъушІхэр зэрэтиІэхэр. ИбылымкІэ ІэпыІэгъу къытфэмыхъушъугъэм ыкІуачІэ къыхилъхьагъ. Гузэжъогъум тыхащыгъ. ЗэкІэми «тхьашъуегъэпсэушхо» шъосэІо. Тхьэм илъэсыкІэ хъяр шъутырегъахь, тикІалэхэу ялыехэр, шъухэкІыгъэм шІукІэ къышъуфырегъэгъэзэжь.

Къуаджэ пэпчъ джащ фэдэ кІэлэ хъупхъэхэр дэсых. Нэшхъэигъо, гумэкІыгъо къызфыкъокІыгъэ унагъом пкъэоу кІэуцонхэр цІыфхэм ахэзыгъэп. Ащ уигъэгушхонэу щыт. ЩыІакІэр мыпсынкІэми, гукІэгъурэ зэхэшІыкІрэ зэфытиІэжьымэ, тызэде-Іэжьымэ, къиныгъо пстэури зэпытчышъущт.

Былымыхьэ Любэ ижъыгъо уахътэ рэхьатынэу, исабыйхэм адэтхъэнэу тыфэлъаІо.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

ПСАУНЫГЪ

Поликлиникэр шэпхъэшІухэм БэмышІэу гущыІэгъу тыфэхъугъ зигу-

Тэхъутэмыкъое районым ит поселкэу Яблоновскэм щыпсэухэрэм Ильэсык Іэм ехъулІзу шІухьафтын дэгъу къафашІыгъ. Илъэс 20 фэдизрэ зыпылъыгъэхэ поликлиникэм ишІын аухыгъ. Торжественнэ шІыкІэм тетэу ар шышъхьэІум и 26-м къызэІуахыгъагъ (ащ фэгъэхьыгъэ тхыгъэ тигъэзет къыхиутыгъ), джы поликлиникэм иотделениехэр зэкІэ унакІэм екІужьыгъэхэу яграфик тетэу Іоф ашІэ. Зы мафэм нэбгырэ 800 фэдизмэ мы медицинэ учреждением ІэпыІэгъу щарагъэгъотын амал щыІэ хъугъэ.

Псэуалъэм ишІын пэІуагъэхьан фэе мылъкур икъу фэдизэу къызэрамыт Гупщыщтыгъэм къыхэкІэу, ильэс пчъагъэм ныкъошІ у ар щытыгъ. Адыгэ Республикэм и Президент ишІуагъэкІэ аужырэ илъэситІум ІофшІэнхэм апаублэжьи, фениции феници атын алъэкІыгъ.

ЗэкІэмкІи псэуалъэм ишІын сомэ миллиони 133-рэ пэГухьагъэр. Ащ щыщэу миллион 86-рэ фэдизыр — федеральнэ бюджетым, 47-р — республикэ мылъкум къахагъэкІыгъ.

гъу тшІырэ поликлиникэм иврач шъхьа-Ізу Хьадпэшьо Фатимэ. Ащ къызэрэти-ІуагъэмкІэ, поликлиникэм къепхыгъэ участкэхэм нэбгырэ мин 30 фэдиз ащэпсэу. Мыш хэхьэрэ отделениехэр зэкІэ зы унэм чІэтхэ зэрэхъугъэм ишІуагъэкІэ, цІыфхэм медицинэ ІэпыІэгьоу арагъэгъотырэм идэгъугъи хэпшІыкІэу зыкъырагъз Ізтын амал агъотыгъ. Мыщ хэхьэ мэфэ стационарэу сменитІоу Іоф зышІэрэри. Ащ мы мафэхэм пІэкІор 40 чІэтыр.

Ау сыд фэдизэу псэуалъэр дэгъуми, анахь мэхьанэ зиІэр ащ чІэтыщт оборудованиемрэ ахэм Іоф арызышІэщтхэмрэ

Льэпкъ проектэу «Псауныгъ» зыфиІорэм къызэрэдильытэу, — къытфе-Іуатэ Фатимэ, — адрэ поликлиникэхэм афэдэу, тэри анахь тищыкІэгъэ медицинэ оборудованиер къытфащэфыгъ. Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ ащ сомэ миллиони 8,5-рэ пэІуигъэхьагъ. Район администрацием къытфитІупщыгъэ ахъщэм-

Кадрэхэм афэгъэхьыгъэу врач шъхьа-Іэм къыхигъэщыгъэр специалист ныбжьыкІэхэр ягуапэу зэрэрагъэблагъэхэрэр ары. Джыдэдэм поликлиникэм ищыкІагъэх рентгенологи, фтизиатри, инфекционисти, психолог-наркологи. Адрэ специалистэу поликлиникэхэм ачІэты хабзэр мыхэми яІэх.

ЯІофшІэн щытхъу къафихьэу, цІыфхэм цыхьэ къафашІэу, агъэлъапІэхэу илъэсыбэрэ Іоф ашІэнэу, ИльэсыкІэ хъяр техьанхэу тафэлъаІо мыщ щылэжьэрэ пстэуми.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

Гъэсэгъэ Iae хъурэп — гъэсэхъукIae нахь

«шхэкІыгъэрэ нэкІыгъэрэ зэрэшІэрэп» зыфиІорэм къикІырэм шъущыгъуаза? Ащыгъум къэу шъукъедэІу.

зэшыпхъу-пшъэшъэжъыищ шІы- дэдэу. Ау ежь ныкъылъфыгъэ гъэшІы. кІзе хьазырхэу гъэпсыгъэхэу шыпсэущтыгъэх. УяплъынкІэ Іэягъэ- яхъуапсэщтыгъ ыкІи ахэр икІа- мыкІощтхэр ыгукІэ ешІэ, къафэ--еІлоІпк из емехоатаждымиу, пех ныгъэп; зэрэадыгэхэр къэпшІэнэу къопцІэ-нэпцІэ шъхьац тІыргъохэу, ашъхьаци ежьхэри жьым зэрихьэхэу, пкъы мызагъэ ахэльэу, такъикъ чІыпІэ имыгупсафэхэу, ренэу къэчъыхьан-джэгуныр янэрыгъэу, еджэн е тхылъ зыцІэм фэбгъунджхэу, зыпамыгъэлІыхьэу, ауми якІасэр ямафэу, зыми ягугъу ІаекІэ ымышІэу шыІагъэх.

Ары адэ, къоджэ колхоз тхьаматэр уятэмэ сыхьатымафэба! Янэ бысымгощэ къызэрык Гуагъ. Ау пшъашъэмэ сыд аІоу ашІэкІи, зэхимыхэу ымылъэгъурэм фэдагъ. Унэм къикІзу гущыІз къариІуагъэу хэти къышІэжьырэп. Шъыпкъэ, угу афэгъунэу зэшыпхъуичІагъэх, ашъхьэ хахыжьышъу-

КІэлэцІыкІухэр, гущыІэжьэу щтыгъ, арын фае ными ахэмкІэ -ехиІлкиа естані остиІлемут мыфэщтыгъэр.

Тхьаматэм иунагъо пэчІынакъэс Іотэщтым шъушшъып- тІзу, урамыр азыфагоу, шъуза- щыми орэдзу къызэда Іо, — мамэ бэу Саныет щысыгь. Ипшъэшъэ- тэ зыгорэм тыздищэщт, — аІо Зы адыгэ къоджэ цІыкІу горэм жъыеу Бибэ ІорышІэ-Іордэгъэзэ фэдэу кІэщхыпцІыхьэхэзэ зыразэримы!эм паек!э зэшыпхъумэ сэхэу зыхилъхьанхэ щы агъэп. к южьырэп джы ежьыри ядэжь. Нэутхэ чанхэм аІуи ашІи шІодэгьоу, къеджагъ-къемыджагъэхэми ямыплъэкІэу ауж итыщтыгъ.

Мыдрэхэми ащ гу лъатэщтыгъ, загъэзагъэшІэгъожьэу псыщтыгъ, джыри Іэтэхъуагъэхэми, тхьагъэпцІэу гъунэгъум дэзекІощтыгъэх. ПхъэнкІэн, тхьакІэн, лъэкІэн, хьаджэн зыхъухэкІэ Бибэ нэфынэ далъэгъужьыщтыгъэп, «мо къакІо, мо къачъэ сэІо псынкІзу», — аІозэ, пчэдыжьыпэ шхэгъу рамыгъафэу къызылъащэщтыгъэ, ау ащ гухэлъ фырямыГэу щытыгъэп.

Бибэ сабыигъэми, янэ фэдэ къабзэу ыІэ Іофым екІущтыгъ, хъупхъэжъыягъ. ЫшІэщтыр зэрищыр шытыгьэп — зыгу зыкІо- гъэцакІэу мо пшъэшъэжъые хыер Бибэ лые хъущтыгъэ.

Рассказ

— Тыфаеп тыджэгунэу, -

КІожь сэІо! — гурыт льэкъопсыгъор анахь цІапІ, къыжэ-

Зэшыпхъухэм ядысыгъэ-шІыкІэягъэ есэжьыгъэу, Бибэ зи ытхьакІумэ ригъаІорэп.

Мыдырищыр, хьилагьэр къатекІоу, шъузабэм ипшъэшъэжъые амышІашьо зырагьэшІэу блыпкъыкІэ зырызэу етІыргух. Сыдым фишІэна Тхьэм нахь зымышІэрэ Бибэ зэшыпхъу хьарамхэр щэнэгуикІыхэмэ; нэкІэ тхьагъэпцІэу зэдэгущыІэх, зырызэу илъэдэжьхэмэ къашхэхэзэ заушъэ; аши къымышІыпагъэхэу, щыми аІэмычІэ зы ІэшІу Іурышх горэ къычІэшы: зым шэлэмэ плъыжьыбзэр, адрэм — пряник шэплъыбзэр, ящэнэрэм — къужъІэрысэ джадэр. Зы цыпэ къыфащэирэп

ыкІи зыдырагъэшхырэп сыд хъугъэкІи.

Бибэ янэ нэфмышъэу колхоз стээ щыГэми зэ зышъхьарыкТыкГэ мэучъы Іыжьы. Сабыйба, пшъэкіокіы. Ар альэгъугъэшъ, тхьамахэр щхым зэтыреутых. АнахьыкІ у 10 зыныбжь у, Бибэ илэгъур къэшъ, «ма, Биб, къакІо, джы о къецакъ!» — еІошъ, къыфищэй фэдэу ешІы, къегъапцІэшъ, ечъэжьэжьы.

ЯІи ашхи уемыхъопсэнэу мо пшъэшъищыр мыгъэсэ хъурай.

Пшъашъэмэ яшІыкІэ зылъэгъугъэ къоджэ бзылъфыгъэу, тхьаматэм фаеу къы Гухьэгъэ Рабихьат «шхэкІыгъэрэ нэкІыгъэрэ зэрэшІэрэп» зыфаІуагъэр джары зэри Гожьыгъэ.

Тхьаматэм ишъуз, пшъэшъищым янэ гъэсэкІо Іазэр, дэнэ халат къолэнышхор лъапэкІэ ыдзызэ къикІи, лІыр зэримысыр, ышъхьэ ащ зэрэдэгъэнагъэр ренэу къыриІуи, къызэмыплъэкІыжьэу унэм ицохъожьыгъ.

Рабихьат бзылъфыгъэ хъупхъэ гукІэгъушІэ дэд. Саныет тхьамыкІэм ищыІакІэ ащ ешІэ, ипшъэгубгъом макІо, къыупщэрыхьы- шъэжъыеу зэшипхъуищымэ яІумпэмым ышъхьэ Іэ къыщефэ:

«А сипшъэшъэ дэхэ цІыкІу, шъэжъыер яхъуапсэ зэшыпхъу- сыдэу инышхо ухъугъуа, уянэ хэм, ыІул цІыкІу къищэу къаде- псы къыпкІимыкІэмэ, сыдэуи шъхьан кіыхьэ дахи птелъа. тэм ипшъэшъэ гъэсэхъуджагъэ- ыІозэ къыщэгушІукІы, — сэры узипшъэшъэ шъыпкъэр, моу къакІо», — зэрещалІэ, сомитф анахь шІыкІай, къужъым зэ хэца- шхъонтІабзэ (ар мэкІагъэп ащ дэжьым, шоколад килограмм къыхьыщтыгъ) къыІэкІелъхьэ.

> Тхьаматэм ыпхъу хьарам уцэцыгъэхэри загъэхъупхъэу къызэгоуцуагъэх, ау Рабихьат ахэмэ зыгорэ аритыныр хэгъэкІи (шъуятэ тызэришхырэр икъун ыжэ диІухьажьи), афырепльэкІыгъэп.

> Хъугъэм хэлъыр къагурымы-Іопагъэми, зыфаер къыздагъэхьоу ферк мехуахпышее едехыждетеах лъатэ атези, аГупэ Губзык Іыгъэхэр ерагъзу къагъотыжьи, къы ГуагъзкІыгъэх. Тхьэм нахь зымышІэрэ Бибэ дунаир идунаеу, ахъщэр ыІэдэжьэу янэу къэкІожьырэм

> > МАМЫРЫКЪО Hypuem.

ТОФТХЬАБЗЭР зэрищагъ тхылъым инаучнэ редакторэу, филологие шІэныгъэхэмкІэ докторэу Унэрэкъо Рае. Бэрэтэрэ Хьабидэт фэгъэхьыгъэ псалъэмкІэ льэтегьэуцор ащ къызэІуи-

— Бэрэтэрэ Хьабидэт уехьопсэнэу гъэшІэ дахэ къыгъэшІагъ. Нэчэрэзые къыщыхъугъ, унагьо щишІагь, къыльфыгьэмэ къалъфыжьыгъэхэм адэпІуагъ, адэлэжьагъ. Илъэс 90-рэ ыгъашІи дунаим ехыжьыгъ. «Хъуажъ яуц, Хъуажъмэ яІэзакІ» языгъэІогъэ янэ-ятэхэу Лыхъурэ Хъаныерэ ялъэуж хамыгъэкІуакІэу, Хьабидэти, ащ ышыпхъоу Аминэти (зэлъашІэрэ усакІоу Бэгъ Нурбый ян) пкъыфыкъуагъэкІэ Іэзэ блэкІыгъэхэу

Адыгэ IoрыIyaтэм идышъэ налл

ацІэ рарагъэІуагъ. Зы лІакъо, зы Тэшъао япщыунагъо инасыпкІэ а зэпстэури екъу. Ау арэп тэ непэ тызыфызэхэхьагъэр. Бэрэтэрэ Хьабидэт адыгэ лъэпкъым филэжьыгъэ шІушІэгъэшхом тызэфихьыгъ, — къыІуагъ Рае.— Бэрэтэрэ Хьабидэт орэдыІокъэбарІотэ Іэзэ дэдэу лъэпкъым къыхэкІыгъэмэ ащыщыгъ. Егъэлыягъэу гупкІэу, мэкъэ гохьрэ шІэжь дэгъурэ иІагъ, ежь иунэе шІыкІэ хьалэмэтхэр ІэкІэлъыгъэх. ЫшІэрэм уасэу иІэр къыгурыІощтыгъэ, къыІуатэрэм фыщытыкІэ хэхыгъэ фыриІагъ. Зэгъэфагъэу, ІупкІэу узэреупчІырэм джэуап къыритыщтыгъ. Зэгорэм зэхихыгъэу къабыл ышІи, ыгу риубытагъэм шъыпкъагъэ фыриІагъ. Зы гущыІэ, е зы цІэ горэ, е зы сюжет къутамэ Іэпызыгъэмэ, ар къегъотыжьыфэ уежэн фэягъэ. «Къэбарыр ныкъо тэмыгъэшІы, емыкІу, зыгорэм зэхихымэ», — ыІоти, птхырэм гъунэ къылъифыщтыгъэ.

Хьабидэт зыщыгъозэгъэ ІорыІуатэм щымыщ химылъхьэу,

налъэхэр а лъэхъаным ХьадэгъэлІэ Аскэр къыдигъэкІыщтыгъэ томиблым дигъэхьагъэх. Бысыдж Мурат Адыгэ радиом щылажьэзэ, къэтынхэр бэу зэхащэщтыгъэх. Студием къабзэу щытетхагъэхэр фондым халъхьэщты-

гъэх. Ахэм яхьатыркІэ непэ къэтштэжьыни тядэІун тлъэкІынэу Бэрэтэрэ Хьабидэт къыІорэ орэдипшІ пчъагъэ Адыгэ радиом ифонд къыхэнагъ. Бэгъ Нурбый ыгъэхьазырыгъэгъэ къэтыныри фондым хэлъ.

Сэри Хьабидэт иорэд къэ ІуакІэ ыумэхъыгъэмэ сащыщыгъ. Я 80-рэ илъэсхэм къащегъэжьагъэу илъэс 20-рэ радиом сызыщэлажьэм Хьабидэт къыІорэ

сапэу орэдыжъхэр еугъойхэти, апэ дэдэ зызыфигъэзагъэр Хьабидэт. Ыужым, 1998-рэ илъэсым, Сэмэгу Гощнагъо ыугъоигъэ орэдхэр дэтэу «Адыгэ льэпкъ орэдхэр» ыІоу къыдигъэкІыгъэ тхыльым Бэрэтэрэ Хьабидэт къыІогъэ орэдыжъ 51-рэ къыдэхьагъ. Зэхэубытагъэу Хьабидэт орэд-къэбар-пшысэу 100-м къехъу аригъэтхыжьыгъ.

Сэмэгу Гощнагъо я 80-рэ илъэс-

хэм диссертацие ытхын ихьи-

Джыри зы Іофыгъо хэзгъэунэфыкІын: нафэу зэрэщытымкІэ, ар устану дер устану жылу дер устану дер уст лэгъоу Хьабилэт ышТэштыгъэ. Ау къыдежъыун зэрэщымыІэм пае изакъоу орэдыпкъри жъыури къыІуагъэх. Орэд зырызмэ Бэгъ Нурбыйрэ Бысыдж Муратрэ къадежъыугъэх. Аущтэу зэрэщытзэ, Хьабидэт жъыу гъэпсыкІэ ямышІыкІэхэр ыгъэфедагъэх. Непэ адыгэ жъыум ихабзэхэр зэзыгъэшІэнэу фежьэрэм ахэр щысэ фэхъущтых.

Бэрэтэрэ Хьабидэт аригъэтхыжьыгъэ орэд-къэбар пчъагъэ ІорыІотэшІэныгъэм щаушэтыгъ, сборник зэфэшъхьафмэ ахэр къыхаутыгъэх. Ащи шІокІыжьэу Хьабидэт къыІотагъэмэ ащышхэм яхьатыркІэ шІэныгъэм ушэтын лъэныкъуакІэхэр къыщызэІуахыгъэх. Зы щысэ закъо къэсхьын.

ЗызиІэткІэ бгыкъухэр зэщедзы. Зыридзыхмэ джэныкъор eynIūųIэ, Ыбгьэ сепльышь кьончІапцІ, ЗызиупцІэныжькІэ цундыжъ,

Шъхьарыуалыкъошхоми сфешъуІожь.

Мы едзыгьо хьалэмэтыр Хьабидэт къыІоу зэхахыгъэу Бэгъ Нурбыйрэ Къуекъо Нальбыйрэ рыгущы Іэхэу апэдэдэ илъэс 40-кІэ узэкІэІэбэжьмэ зэхэсхыгъагъэти, зэрэзгъэшІагъо икъугъагъ. ЧІэгъчІэлъ гущыІэ гъэкІэрэкІагъэ, усэ шъуашэм илъэу Шъхьарыуалыкъошхом фарагъэхьы, лІыкІо ашІышъ фаІопщы. Ар хабзэу адыгэмэ ахэмылъыгъэмэ, ащ фэдэ гущыІэ зэгъэзэфагъэ Хьабидэт ишІэжьи къыхафэщтыгъэп. Джащ щегъэжьагъэу ащ фэдэ гущыІэ гъэкІэрэкІагъэу цІыфмэ зэфарагъэхьы--ыфоІ есты желы мехестытш гъохэр зэзгъашІэхэу илъэсипшІэ сыльыхьуагь. Къэзгьотыгьэхэр зэфэсхьысыжьхи, ІорыІотэшІэныгъэмкІэ кандидат сыхъунэу диссертацие зысэтхым, шІэныгъэлэжьхэу ащ тегущы Гагъэхэм къыхагъэщыгъэр Хьабидэт къы-Іогъэ едзыгъоу мыш ыпэі гугъу къэсшІыгъэм ихьалэмэтыгъ, лъэпкъым игубзыгъагъэрэ ижабзэ икуугъэрэ ар шыхьат зэрэтехъухьэрэр ары. ШІэныгъэм ащкІэ зы лъэныкъо кІэу къыщызэІухыгъэ хъугъэ.

Ащ ыуж къэгущыІагъ Бэрэтэрэ Хьабидэт зышІэщтыгъэу, апэрэу ымакъэ хэгъэгум щызыгъэІугъэу, композиторэу Бысыдж Муратэ.

- Уахътэр псынкІэу макІо, непэ фэд Хьабидэт къызытхэтыгъэр. Ар орэдыІо-ІорыІотэ къодыягъэп, цІыф Іушыгъ, гуфэбэныгъэ-гукІэгъуныгъэ хэльыгь, — къыІуагъ ащ. — Консерваторием сыщеджэзэ, сызыщыщ чылэу Джамбэчые сыкъэкІуагъэу радиомкІэ апэрэу Хьабидэт ымакъэ зэхэсхыгъ ыкІи сиумэхъыгъ. Къэтыныр Бэгъ Нурбыйрэ Къуекъо Налбыйрэ агъэхьазырыгъагъ. А лъэхъаным Всесоюзнэ радиом «Встреча с интересными людьми» ыІоу къэтынхэр зэхищэщтыгъэх. Радиом иІофышІэхэу Москва къикІыгъэхэр сигъўсэхэу, Жэнэ Къырымызэ ишІэ хэлъэу Хьабидэт дэжь тыкІуи, ымакъэ къыщытет--хагъ ыкІи зэрэхэгьэгоу ар зэхядгъэхыгъэ.

Ыныбжь хэкІотагъэу щытыгъэми, шІэжь дэгъу иІагъ, орэдхэм къатегущыІэщтыгъ.

Тхылъыр къыдэзыгъэкІыгъэу Бэрэтэрэ Джэхьфарэ зыкъыфигъазэзэ, «Хьабидэт о уян, ау уизакъоу уиеп, лъэпкъыми ар ий, ибайныгъэ щыщ» къыриГуагъ Мурат.

ÂР-м культурэмкІэ иминистрэу Чэмышъо Гъазый гущы Гэр зыратым, Іофтхьабзэр зэхэзыщагъэхэм Іофышхо зэрашІагъэр къыІуагъ. ЕтІанэ тхылъыр зэрэгъэпсыгъэм къытегущыІагъ. Текстхэм нотэхэр зэрягъусэхэм имызакъоу, орэдхэр зытет дискхэр тхылъ пэпчъ зэригъусэр игъо шъыпкъэу ылъэгъугъ. Бэрэтэрэ Хьабидэт цІыфхэм ащымыгъупшэным пае къуаджэм изы урамми, Нэчэрэзые культурэм и Унэу дэтым арыми ащ ыцІэ фаусыныр игъо шъыпкъэу министрэм ылъытагъ.

Министрэм ыуж лъэтегъэуцом къыщыгущыІагъэх шІэныгъэлэжьэу Мамый Руслъан, Адыгэкъалэ къикІыгъэ библиотекарэу Хьаткъо Марзыет, Хьабидэт икъуаджэ къикІыгъэхэу Хъут Азмэт, Бэгъ Хьисэ, журналистэу Къэзэнэ Юсыф, шыкІэпщынэоорэды О Іазэу Абыдэ Хьисэ ык Іи нэмыкІхэр.

Нэчэрэзые культурэм и Унэу дэтым е къуаджэм изы урам Хьабидэт ыцІэ фэусыгъэмэ игъоу зэралъытагъэм ГъукІэ Замудин дыригъэштагъ. Ау ащ нэмыкІэу Адыгэкъалэ иурами Хьабидэт ыцІэ фэусыгъэнэу зэрэтефэрэр къыхигъэщыгъ. Тшъхьэ уасэ фэтэшІыжьымэ, ащ тетэу тыпсэүн зэрэфаер къы Іуагъ. Ащ нэмыкІ у илъэс къэс Хьабидэт итворчествэ фэгъэхьыгъэ зэхахьэ Адыгэкъалэ щызэхащэзэ ашІымэ, цІыфхэр дэхагъэм фэщэгъэнхэмкІэ, яльэпкъ къырыкІуагъэр ашІэнымкІэ ишІуагъэ къызэрэкІощтыр ащ хигъэунэфыкІыгъ.

Лъэтегъэуцом «Жъыум» чІыпІэ гъэнэфагъэ щиубытыгъ. Бэрэтэрэ Хьабидэт аригъэтхыжьыгъэ орэдыжъхэу ащ къыІуагъэхэм зэТукГэгъур къагъэбаигъ.

Льэтегъэуцом къыщыгущы-Іэгъэ пстэуми Хьабидэт ыкъоу Джэхьфарэ тхыльыр къызэрэдигъэк Іыгъэр щытхъугъэк Іэ фалъэгъугъ, тхьауегъэпсэу ра-

СИХЪУ Гощнагъу. Сурэтхэр Іэшьынэ Асльан къытырихыгъэх.

хэлъым кІимыгъэзэу ишъыпкъапІэ къытлъигъэІэсыжьыгъ. Бэмэ ар къадэхъурэп. Шъэм зы къыхэкІы зыфаІорэм фэд.

Апэ дэдэ Хьабидэт къыІорэ орэд къэбар хьалэмэтхэр пленкэм тезытхи, радиом къезыгъэ-Іуагъэр лъытэныгъэшхо зыфэтшІырэ зэльашІэрэ усакІоу Бэгь Нурбый. Я 60-рэ илъэсхэм ар джыри студентэу АРИГИ-м иІофышІэхэм пшъэрылъэу къыфашІыгъэм тетэу, ежь къызэриІожьыщтыгъэмкІэ, пшысэ-орэдкъэбар 50 фэдиз ытхыгъагъ. Ахэм ащыщэу Шэбатныкъо,

орэдхэм бэдэдэрэ зафэзгъазэу хъугъэ. «Орэдыжъмэ къа Iyaтэ» зыфиІорэ къэтыныр зэхэсщэнэу сыгу къэзыгъэкІыгъэри, илъэс зыхы-зыблэ ар щызгъэІагъэри Хьабидэт иорэдхэр ары. Бэгъ Нурбыий, ащ ишъхьэгъусэу Сими синыбджэгъухэти, яунагъо сикІуапІэщтыгъэ. Хьабидэт ахэм адэжь щыІ у бэрэ хъущтыгъэ. А льэхъанэхэм зэ-тІо Хьабидэт сырихыылІагъ, къыІохэрэм сядэ-

Джаущтэу Бэгъ Нурбыйрэ Бысыдж Муратрэ яхьатырк Бэрэтэрэ Хьабидэт зэльашІэу хьугъэ.

<u>ale,ale,ale,ale,ale,ale,ale,ale,ale,ale</u> ЛЪЭПКЪЫМРЭ ДУНЭЕ ГЪОГУХЭМРЭ

Сэ США-м сызэкІом пшъэрыль шъхьа Гру си Гагър Адыгеим итарихърэ икультурэрэ афэгъэхьыгъэ лекциехэм инджылызыбзэк Гэ Оберлин-колледжым истудентхэм сакъыфеджэныр ары. Тезыгъэблэгъэгъэ лъэныкъом ищыкІэгъагъэр инджылызыбзэр зышІэрэ кІэлэегъадж нахь тарихълэжьэп, политологэп, этнографэп. Игупсэ лъэпкъ фэгъэхьыгъэу гуры Гогъош Гоу жьафэзыІотэн зыльэкІыщт цІыф. США-м сыкІон зэхьум сищыкІэгъэщт документхэм ягъэхьазырын пылъыгъэр Оберлин-колледжым урысыбзэмрэ литературэмрэкІэ щезыгъэджэрэ Бласко Аманда ары. Ар Урысыем стажировкэ щыІагь, урысыбзэр дэгъу дэдэу ешІэ, урыс культурэмрэ литературэмрэ лъэшэу шІу ельэгъух. США-м сыщэІэфэкІэ Амандэ кураторэу, гидэу, Іэпы ІэгъушІоу сиІагъ, ныбджэгъушІу къысфэхъугъ.

Пстэум апэу мэзитІо Іоф зыщысшІэгьэ еджапІэм сыкъытегущыІэ сшІоигъу. Оберлинколледжыр унэе, апшъэрэ еджэпІэ анахыжъхэм ащыщ, 1833-рэ илъэсым къызэІуахыгъ,

Сыд фэдэрэ еджапІи зэрыгу--игохэрэм ащыщых ащ къычІитІупщыгъэхэр. Оберлин-колледжыр къапштэмэ, ащ щеджагъэхэм Нобель ишІухьафтын зыфагъэшъошагъэу нэбгырищ ахэт Стэнли Коэн — врач, Роберт-Миллинен — физик, Роджер Уолкотт Сперри — нейропсихо-лог, джащ фэдэу общественнэ ІофышІэшхохэр, къэлэшхохэм япащэхэр, артист цІэрыІохэр, спортсмен лъэшхэр бэ мэхъух. 1904-рэ илъэсым къыщыўблагъэу мэзищ пэпчъ журналэу «Оберлин Эламнай Мэгэзин» зыфиТорэр колледжым къыщыдагъэкІы, ащ Оберлин ихъугъэшІагьэхэу анахь мэхьанэ зиІэхэр, непэрэ студентхэм ягъэхъагъэхэр, джащ фэдэу блэкІыгъэ илъэсхэм еджапІэм къычІитІупщыгъэхэм ащыщхэу нахь гъэхъэгъэшхо зышІыгъэхэм афэгъэхыгъэхэр къыщыхаутых.

ІэкІыб къэралыгъуабзэхэр студентхэм ягъэшІэгъэнымкІэ шІогъэшхо къэзытырэ системэр колледжым зэрэщагъэфедэрэр сшІошъ хъугъэ. Апэрэ курсым щеджэхэрэр ІэкІыб къэралыгъуабзэхэм мыдэеу зэрарыгущы-

МЕРИКЭР [ЭГЪУ, АУ УИХЭГЪЭГУ

штатэу Агайо къыхиубытэрэ къалэу Оберлин дэт, къалэу Кливленд пэчыжьэп. Студент 2850-рэ ащ щеджэ, колледжым иперсонал нэбгырэ 1058-рэ мэхъу, дунаимкІэ ар апэрэ колледжэу къызызэІуахыгъэм къыщегъэжьагъэу бзылъфыгъэхэри щеджэх. КъэІуагъэмэ хъущт Европэми, Урысыеми апшъэрэ еджапІэхэм бзыльфыгъэхэр нахь гужъуагъэхэу ачГахьэхэу зэрэхъугъэр: Францием — 1850-рэ илъэсыр, Урысыем — 1857-рэ илъэсыр, Великобританием -1884-рэ илъэсыр ары.

Оберлин-колледжым хэхьэх искусствэхэмрэ шІэныгъэхэмрэкІэ колледжымрэ консерваториемрэ. БиологиемкІэ, химиемкІэ, экологиемкІэ мыщ специальнэ наvчнэ программэхэр шызэхэшагъэх. ІэкІыб къэралыгъуабзэхэр, тарихъыр, правэр студентхэм зэрагъашІэ. Колледжым иконсерваторие дунаим щыцІэрыІу: илъэс къэс чІыпІи 120-у иІэм чІэхьанхэу нэбгырэ 1400-рэ къекІуалІэ. Урысыем щыщхэри ахэм ахэтых. 2010-рэ илъэсым США-м ипрезидентэу Барак Обамэ Оберлин-консерваторием искусствэхэм ялъэпкъ медаль фигъэшъошагъ.

Колледжым ибиблиотекэ сыгу льэшэу рихьыгъ. Библиотекэ анахь инэу ыкІи анахь дэгъоу США-м истудентхэм къызфагъэфедэхэрэм ар ашыш. Лекциехэм зафэзгъэхьазыры зэхъум а библиотекэм ишТогъэшхо къысэкІыгъ.

Іэхэрэр згъэшІэгъуагъэ. Урысыбзэр дэгъоу зэрэзэрагъашІэрэри тигуапэ хъугъэ.

Бзэр дэгъоу ашІэнымкІэ студентхэм ІэпыІэгъушІу афэхъух ахэр ІэкІыб къэралыгъуабзэхэмкІэ зыщыгущыІэхэрэ унэхэм зэращызэхэсхэм. «Урыс унэм» Амандэ дэжь хьакІэу сыщыІагъэти, ар сыгу рихьыгъ. ЭтажитІоу зэтет колледжым иапэрэ этаж кІэлэегъэджэ-воспитателыр щэпсэу, ащ бзэр дэгъоу ешІэ, ятІонэрэ этажым студентхэм яунэхэр тетых. Унэм хэт хьакІэщым видеоаппаратурэ ит, пчыхьэрэ ащ щызэхэсых, щай щешьох, тематическэ «Іэнэ хъураехэр» щызэхащэх, советскэ, урысые фильмэхэм щызэдяплъых, ахэм щатегущы Іэжьых. (Л. Гайдай икомедиехэр лъэшэу куоу зэрагъэш Гэным иамалхэр агъотых.

Ильэс заулэрэ «Урыс унэм» пэщэныгъэ дызэрихьагъ АКъУ-м ІэкІыб къэралыгъуабзэхэмкІэ ифакультет къэзыухыгъэу Елена Монастыревам. Инджылыз филологиемкІэ кафедрэм икІэлэегъэджэ шъхьаГэу Н. Хь. Жэнэ-Лидыд етып еагыныхпес дыри І, США-м сыкІонымкІэ ащ ишІогъэшхо къысигъэкІыгъ. Урыс унэм пащэу иІэгьэ Е. Монастыревам ычІыпІэ джы итыр Аманда Бласко. Еленэрэ Амандэрэ яхьатыркІэ «Урыс унэр» гуІэтыпІэу щыт.

ЫпшъэкІэ къызэрэщысІуагъэу, колледжым щеджэхэрэмрэ щезыгъаджэхэрэмрэ апашъхьэ лекциехэм сакъыщеджэн фэягъэ. ТемэхэмкІэ ахэр зэфэшъхьафыгъэх, ис-

кусствэм, народнэ творчествэм, лъэпкъым икІэныжь афэгъэхьыгъэ материалхэри, адыгэ лъэпкъым игъашІэ диным мэхьанэу щыриІэм, тарихъ хъугъэ-шІагъэхэу адыгэхэм анэгу кІэкІыгъэхэм яхьылІагъэхэри ахэм ахэтыгъэх, Адыгеим инепэрэ щы ак Іи сыкъытегущы Іэнэу хъугъэ. А лекциеу сыкъызэджагъэхэм ащызгъэфедагъэх тарихъымкІэ, этнографиемкІэ Адыгеим ишІэныгъэлэжьхэм яІофшІагьэхэр, тхыльэу, альбомэу тичІынальэ фэгъэхьыгъэхэр, модельер ІэпэІасэу СтІашъу Юрэ иІофшІагъэхэм афэгъэхьыгъэ видеоматериалхэр, ансамблэ цІэрыІохэу «Налмэсым», «Ислъамыем» атырахыгъэхэр, научнэ-популярнэ тарихъ фильмэу «Черкесия» зыфиГорэр, ахэм анэмыкІхэри. Адыгэ кІэлэегъэджэ училищым сыщеджэ якІасэх). Джащ тетэу бзэр нахь зэхъум шІэныгъэу зэзгъэгъотыгъэхэр къысшъхьапэжьыгъэх, тэ ащыгъум адыгэ лъэпкъым икультурэ, ишэн-хабзэхэр зэдгъашІэщтыгъэх, адыгэ орэдхэр къатІощтыгъэх, адыгэ къашъохэр къэтшІыщтыгъэх. Инджылызыбзэ зэрэсшІэрэм ишІуагъэкІэ материалэу згъэхьазырыгъэхэр къысэдэІухэрэм алъызгъэІэсын слъэкІыгъэу къысшІошІы. Студентхэм къин къысфэмыхьоу а бзэмкІэ садэгущыІэщтыгъ. Колледжым икГэлэегъаджэхэмрэ иІофышІэхэмрэ апае «Іэнэ хъурае» зэхэтщэгъагъ, Адыгэ Республикэм фэгъэхьыгъэ упчІэхэу къысатыгъэхэм джэуапхэр ясты-

Америкэ студентхэм лъэшэу якІас политическэ хъугъэ-шІа-

гъэхэм атегущы Іэнхэр. Сэ амал зэриІэкІэ политическэ хъугъэшІагьэхэм ятегущыІэн сыхэлажьэщтыгъэп, ушъхьагъу ащкІэ сшІыщтыгъэр политологэу, тарихълэжьэу сызэрэщымытыр ары. ТхьамыкІэгьошхоу тильэпкъ къехъулІагъэхэр тэшІэ, лъэпкъхэм азыфагу джэгъогъу--остиоІшиє сахапиємам сстин хэм тапэуцужьы.

Тарихъым, политикэм язакъоп лекциехэм ялъэхъан тызнэсыщтыгъэхэр, адыгэ лъэпкъым икультурэ, ищыІэкІэ-псэукІэ, ащ иорэдхэм, икъашъохэм, ишэнхабзэхэм татегущыІэщтыгъэ. Адыгэхэм хьакІэхэр зэрялъапІэр нэрыльэгъу тшІыным пае «Урыс унэм» адыгэ «хьакІэщ» Амандэрэ сэрырэ щызэхэтщагъ, адыгэ шхыныгъохэу «чэтщыпс», «хьадехтшоІпефыє «малеш», «уажыл тыупщэрыхьыгъэх, къалмыкъщай дгъэхьазырыгъэ.

Сезыгъэблэгъагъэхэм ацІэкІэ Амандэ ренэу къысфэгумэкІэу сауж итыгъ, хьакІэхэр зэрикІасэр къыгъэлъэгъуагъ, сэщ пае кульнослеІшест еммарторп енрут зэрэзэхищэщтым ишъыпкъэу пылъыгъ.

Колледжым рагъэблэгъэгъэ кІэлэегъаджэу, хьакІэу сыщытыти. Оберлин-колледжым ия 14-рэ Президент дэжь приемым сарагъэтхыгъ. Ащ фэдэ хабзэ мыщ щыряІ. Президентэу Марвин Крисловым иІофшІэгъу мафэ цІыф бэдэдэ регъэблагъэ, тизэдэгущыІэн такъикъ щэкІ ныІэп пстэумкІи зэрэкІуагъэр. Тиреспубликэ, тиуниверситет афэгъэхьыгъэу къыфэсІотагъ, ежьхэм яколледж сыгу зэрэрихьыгъэр къыхэзгъэщыгъ. Сурэт ттырахыгъ. Колледжым и Президент нэпэеплъ гукъэк Іыжьэу сыхьатырэ Оберлин-консерваторием исимфоническэ оркестрэ тыраригъэтхэгъэ музыкальнэ дискхэмрэ тынэу къысфишІыгъэх. Амандэрэ сэрырэ В.А. Моцарт иоперэу «Волшебная флейта» зыфиІорэм ипремьерэ тырычІэхьанэу билетхэр къытитыгъэх. Оберлин-консерваторием истудентхэмрэ икІэлэегъаджэхэмрэ акІуачІэкІэ оперэр агъэуцугъ. Вокальнэ ыкІи инструментальнэ партиехэр студентхэр ары зыгъэцэк Гагъэхэр. Оперэр лъэшэу сыгу рихьыгъ: шІошъхъугъуаещтыгъ мощ фэдэ партие къинхэр ІэпэІэсэныгъэшхо ахэлъэу студентхэм агъэцакІэу.

SESESESESESESESESESESESES

США-м сыкІоным ыпэкІи бэрэ зэхэсхыщтыгъэ урыс тхакІохэм ащыщэу ІэкІыбым анахь щагъэльапІэхэрэм Ф.М. Достоевскэр зэращыщыр. Арэу зэрэщытыр сшІошъ хьугъэ Ф.М. Достоевскэм ироманэу «Преступление и наказание» зыфиІорэм техыгъэ спектаклэм театрэу «Кливленд Плейхаус» зыфиІорэм сызыщеплъым.

Уахътэ къызытфыхэкІырэм колледжым икІэлэегъаджэхэм сахэтэу цІыфхэм лъэшэу якІэсэ кафеу «Фев» зыфиІорэм, кинотеатрэм тыкІощтыгъэ. Амандэ экскурсиекІэ Кливленд сищэщтыгъэ, ащ японскэ ресторан хьалэмэтэу дэтым тычІахьэщтыгъэ. Штатэу Огайо тыщы Зу псыхъураеу Эри зэтымыгъэльэгъуныри къедгъэкІугъэп!

Америкэ студентхэр цІыф нэгушІох, ахэм ащыщыбэр лІыжъ ныожъхэм ІэпыІэгъушІу афэхъу, ахъщэу шІушІэн Іофхэм апагъэк Іуадэрэр шхап Іэхэм, библиотекэхэм къащалэжьых. Студентхэр спортым пыльых. Ежьхэм нахь ашІогъэшІэгьон предметхэр, курсхэр къыхахых. НэмыкІхэм яІофшІагъэхэм атыраленешк финиажы Іленет.

Америкэм укъытегущыІэ зэпытыгъэкІи зэкІэ дэгъоу ащ къыщыслъэгъугъэр къэпІон плъэкІыщтэп. Сыгу рехьы Америкэр. Сэ сыфэягъ США-мрэ сихэгъэгурэ ренэу зэфэдэгъунхэу. Сыфэягъ ныбжьыкІэхэм бзэхэр зэрагъэшІэнэу, яродинэ чІадзыжьыным паеп, нэмыкІ хэгъэгухэр зэрагъэльэгъунхэу, ялэгъухэу дунаим тетхэр ныбджэгъушІу къафэхъунхэу. Сэ сыфаеп тицІыф Іушхэр, гъэсагъэхэр Америкэм кощыжьынхэу, сэ сыфэягъ тишІэныгъэлэжь ныбжьыкІэхэм Іоф ашІэнымкІэ ящыкІэгъэ амалхэр арагъэгъотынхэу.

Сэ лъэшэу сафэраз США-м тыкІонэу амал къытэзытыгъэхэм: Оберлин-колледжым иадминистрациеу мылъкоу ащ пэІухьагъэр зэкІэ зыпшъэ изылъхьажьыгъэм, Бласко Амандэ, Форман Арлин, Елена Монастыревам, джащ фэдэу АКъУ-м ІэкІыб къэралыгъуабзэхэр зыщызэрагъэшІэрэ ифакультет идеканэу Б.М. Джэндарэм, инджылыз филологием икафедрэ ипащэу С.В. Макеровам, инджылыз филологием икафедрэ икІэлэегъэджэ шъхьаІэу Н. Хь. ЖэнэлІым, сиІофшІэгъухэм.

БРЫЦУ Мэдина.

ліакъохэм къарыкіуагъэм тытегущыіэ Зарад Адыгэ ирэпкрыр зыгрэдэхэгрэхэ ХЬАГЪУНДЭКЪОХЭР

къыщегъэжьагъэу лІакъохэм осэшхо щафашІэў щыт. Хъишъэр къыриІотыкІзу сыд фэдэ тхыгъэ уеджагъэми нафэу хэолъагъо адыгэхэм гъашІэу зэпачырэм лІакъом шъхьэкІэфэныгъэу щыфашІырэр зэрэлъагэр, лъытэныгъэу ратырэр зэрэлъапІэр. Нарт къэбархэу непэ тигупшысэхэм, Іор-Іотэжьхэу гушхо къытэзытыхэрэм, таурыхыжьхэу сабыйхэр зэрыдгъасэхэрэм яорэд шІулъэгъу мыухыжь лІакъохэм шІоу яlэр, кlyaчlэу ахэльыр, адыгэ лъэпкъым чlыпlэ гъэнэфагъэхэр зэрэщаубытыхэрэр дахэу къагъэнафэ.

Сыд фэдэ лъэхъан пштагъэми, адыгэ лъэпкъым ищыІакІэ, ипсэукІэ лІакъохэм чІыпІэ гъэнэфагъэхэр щаІыгъыщтыгъ, дунаир зэрэхъурэм ельытыгъэу узэрэзекІон фаем фэгъэхьыгъэ унашьохэр зэгуры Тоныгьэ хэльэу зэдаштэщтыгьэх. А хабзэр непэ къызынэсыгъэми тичылэхэм адэлъ, лІакъо пэпчъ дахэкІэ, шІукІэ укъытегущыІэнэу амалышІухэри тиІэх.

Лъэшэу сигуапэ хъугъэ ыкІи заулэрэ седжэжьыгъ ЛІэхъусэжь Хьаджэрэтбый къытхыгъэу шышъхьэІум и 31-м мы илъэсым гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иномерэу къыдэкІыгъэм къихьэгъэ гупшысэхэу къуаджэу Адэмые щыпсэухэрэ Даурхэм ялІакъо фэгъэхьыгъэу «Даурхэм ялІыбланэхэр» зыфиГорэм. «ЛІакъохэр мэхъух иныхэуи цІыкІухэуи. Ахэр зэкІэ зэхэхьохэшь, льэпкъым льэпсэ пытэ фэхьух», — къетхы Хьаджэрэтбый.

Сэри сыфай силІэкъо дахэ иорэд мыухыжь къышъуфэс-Іотэнэу, лІэшІэгъухэм къинэуи хъярэуи ащилъэгъугъэм, тинепэрэ дунай чІыпІэу щиубытырэм мэхьанэу иІэм шъуащызгъэгъозэнэу. СыкъызтегушыІэштхэм ашышхэр непэ къытхэтыжьхэп. Тхьэм сельэІу -ыажоІяєдые еарпытенеждя гъэхэ дунаим шІукІэ къыщызэІуахымэ, хъяркІэ зэфашІыжьынэу амал къаритынэу.

Непэрэ дунаим щэпсэух зэунэкъощ-зэшхэу, зэшыпхъухэу, тижъыхэм къатекІыгъэхэу, шІукІэ ягугъу цІыфхэм ашІэу, Хьагъундэкъо лІакъор непи нычэпи агъэдахэу, къаухъумэу, адыгэ лъэпкъым идахэ языгъаІохэрэр. ЛІакъом ихъишъэ мэхьанэу иІэм урыгущыІэ зыхъукІэ апэ дэдэ мыщ фэдэ упчІэ къэтэджы: «Сыд фэдэ чІыпІэ къыщежьэра лІакъом ищы-ІакІэ? ЧІыпІэу е чылэу а хъишъэр къызщежьэрэм сыда ыцІагъэр?»

Хъишъэм исатырэхэм къызэрагъэлъагъоу, Хьагъундэкъо лІакъом щыщхэу непэ къуаджэу Мамхыгъэ щыпсэухэрэм къегъэжьапІэу яІэр непи нычэпи тыгу имыкІзу, тыфезэщэу, икъэбар зэхэтхымэ чъые

Тиадыгэ лъэпкъ ижъыкІэ рэхьат къытэзытэу, чылэу Хьагъундэкъуей зыцІзу Налщык пэмычыжьэу Къэбэртэе хэгъэгум итыр ары. Ащ нафэ къешІы Хьагъундэкьохэр зэрэкьэбэртэе лІакъор.

Зэшищ хъухэу: Зураб, Якъуб, Юсыф — чылэр зэдаІыгъыгъ, ау Іэшъхьэтетэу яІагъэр анахьыжъэу, зэкІэ зэдэІухэу, гъэшІоныгъэшхо зэрахэу, унэгъо 50-м къехъу зыгъэ Горыш Гэщтыгъэ Зураб ары. Ежь иуахътэ ельытыгьэмэ, Зураб цІыф гъэсагъэу, еджагъэу щытыгъ. Шыхъуным ишъыпкъэу пы1857-рэ илъэсым къулыкъу щишІэнэу королевскэ Прусскэ принцэу Альберт нахынк Іэм иполк агъакІо. 1864-рэ илъэсым штабс-ротмистр мэхъу. 1869-рэ ильэсым лІыгьэу зэрихьагьэхэм яфэшъошэ уасэ къафашІышъ, дзэ къулыкъуцІзу ротмистрэр (майор) къыфагъэшъуашэ. 1870-рэ илъэсым Кавказым къегъэзэжьы ыкІи дзэ старшинау Кубанскэ къэзэкъыдзэм къулыкъур щылъегъэкІуатэ.

А уахътэм къыдагъэк Іыщтыгъэ журналэу «Военный

К луке склоняясь на стремена... А тхыгъэм еджэхэрэм хагъэунэфыкІыщтыгъ Исмахьилэ кІочІэшхо хэлъэу къызэри-

гъэлъагъорэр: заом игъэпсыкІ, хабзэу, шэнэу, щы ак Гэу ц Гыфхэм яІагъэр. Чылэу Хьагъундэкъуей икъэ-

бар апэ дэдэ хъишъэм къыщагъэлъагъо 1805-рэ илъэсым. Генералэу Дельпоцо пщэу Цициановым мырэущтэу фетхы: «Хьагъундэкъо зэшхэр унэгъо

60 ягъусэу Закубаньем къикІыгъэхэу, псыхьоу Къумэ инэпкъ къыубытырэ чІыгухэм ащыпсэущтыгъэх. А чІыпІэм дэжь

Урысыем иимператорэу Николай II-мрэ (сэмэгумкІэ щысхэм ятІонэрэй) ащ джабгъумкІэ къыгос Хьагъундэкъо Едыдж генералымрэ пачъыхьэм иухъумэкю адыгэхэм ахэсых.

лъыгъ. КонезаводкІэ заджэщтыгъэхэр иунаеу иІагъ, шыгъэчъэшхэм бэлахьэу апыльыгъ, шыгъачъэхэр тыдэ щэкІохэми ахэлажьэщтыгъ.

1858-рэ илъэсым Къэбэртэе хэгъэгум чыли 114-рэ итыгъэу тарихъым къытлъегъэІэсы. Тятэжъхэм къызэраІотэжьыщтыгъэу, чылэу Хьагъундэкъуей щысэтехыпІ у щытыгъ, ислъам диным бэлахьэу шыпылъыгъэх, ефэнд гъэсэгъэшхоу Бэслъынэй Аблекадыр цІыфхэр ыгъэдаІощтыгъэх, диным дэгъоу фигъэлажьэщты-

Зураб унэгъо дахэ иІагъ: кІэлитІурэ зы пшъашъэрэ. Ахэм анахь къахэщыгъэр Йсмахьил ары.

Зураб ыкъо Исмахьии

Исмахьилэ ицІыкІугъом къыщегъэжьагъэу кІэлэ нэутхэу, еджэныр икІасэу, раІорэр зэкІэ ыгъэцакІэу къэтэджыгъ. 1850-рэ илъэсым Александровскэ кадет корпусэу Санкт-Петербург дэтыгъэм илъэс 11 ыныбжьэу чІэхьагъ. 1851-рэ ильэсым Павловскэ кадет корпусым ащэжьыгъ. Дэгъу дэдэу еджэзэ ар къеухы ыкІи

сборник» зыфи Іощты гъэм псых тошхоу Къумэ псых то 1867-рэ илъэсым къыхиутыгъагъ Исмахьилэ ытхыгъэу «Из записок черкеса» зыфи-Іорэр. Журналыр дзэ министерствэм иягъ. Ащ къегъэлъагъо Хьагъундэкъо Исмахьилэ лъытэныгъэ къыфашІэу, агъашІоу зэрэщытыгъэр. Хъишъэм инэкТубгъохэм къызэрэраІотыкІэу, а тхыгъэр художественнэу, гъэшІэгьонэу гъэпсыгъагъэ. Ар къытегущыІэщтыгъ мин 12 хъурэ карательнэ экспедициер Закубаньем кІуи, лъыпсыр зэрэщигъэчъэгъагъэм. А заом хэтыгъ ащ ыпэкІэ Кавказым къэкІогъэгъэ Прусскэ принцэу Альберт. Мэфибл заор аухи, а принцым Петербург къыгъэзэжьыгъ ыкІи пачъыхьэм фиІотагъ ылъэгъугъэ заор зыфэдагъэр, Исмахьилэ гъэхъагъэу ащ щишІыгъэхэр. Енэгуягъо джащ ыпкъ къикІзу Исмахьилэ гектар 400-м къехъурэ чІыгур къыратыгъагъэкІэ.

Ау зэкІэми анахь гъэшІэгъонэу а тхыгъэм халъагъощтыгъэр Пушкиным иусэу «Кавказский пленник» зыфиГорэм исатырэхэм Исмахьилэ зэрахигъэхьагъэр ары:

В косматой шапке, бурке черной, цІыкІоу Хьагъундэкъу зыцІагъэр щыхэлъэдэжьыщтыгъ.

Йсмахьилэ иунагьо 1871-рэ илъэсым Іоныгъом и 9-м Едыдж зыфаусыгъэ кІалэ къихъу-

ХР9LРАНТЭКРО Едыдж

Едыдж къызщыхъугъэ чылэу Хьагъундэкъуей фэгъэхьыгъзу М.Ю. Лермонтовым ипоэмэу «Измаил-Бей» зыфиІорэм мыщ фэдэ сатырэхэр хэ

Давным-давно у чистых вод. Где по камням Подкуомок мчится, Где за Машуком день встает. И за крутым Бештау садится. Близ рубежа чужой земли. Аулы мирные цвели, Гордились дружбою взаимной, Там каждый путник находил Ночлег и пир

гостеприимный, Черкес счастлив и волен Хьагъундэкъохэм ялІэкъо тамыгъ.

... Они тогда еще не знали Ни золота, ни русской

Едыдж ильэси 9-м итэу ятэ дунаир ыхъожьыгъ. Аущтэу щытми, янэу Александра Иван ыпхъум кІалэр Санкт-Петербург ещэ, апэрэ кадет корпусым чІегъахьэ. Ар къызиухыкІэ еджэныр Константиновскэ артиллерийскэ училищым щыпедзэжьы ыкІи дэгъу дэдэу еджэхэрэм ащыщэу ари 1891-рэ илъэсым подпоручикыцІэр иІэу къеухы. А мэфэ дэдэм Едыдж агъакІо Финляндскэ дзэ округым ия 7-рэ бригадэу крепостэу Свеаборг дэтым. ИльэситІо къулыкъур дэгъу дэдэу ащ щехьышъ, ІэпэІэсэныгъэу къыгъэлъэгъуагъэм ельытыгъэу Гурыт Азием щыІэ я 3-рэ къушъхьэ Закаспийскэ батареем ипащэу агъакІо. Илъэс заулэ зытешІэкІэ, ащ къыращыжьышъ, 1898-рэ илъэсым Іоныгъом и 11-м Китайскэ-КъокІыпІэ мэшІоку гъогум иконвой икомандирэу агъэнафэ. Илъэс заулэрэ ащ къулыкъоу щишІагъэм гъэхъагъэу щыриІэхэр къыдалъытэхи, апэрэ шІухьафтынхэр къыфагъэшъошагъэх: Святой Станислав иорденэу я IIIрэ ыкІи ия ІІ-рэ степеньхэр зиІэхэм сэшхохэр ягъусэхэу, Святой Аннэ иорденэу я III-рэ степень зиГэу сэшхорэ бантрэ зигъусэхэр, медалэу «За поход в Китай 1900 — 1901гг» зыфиІорэр. ШышъхьэІу мазэм, 1901-рэ ильэсым Николаевскэ Академиеу Генеральнэ штабым иІэм щеджэнэу Едыдж агъакІо. 1904-рэ илъэсым ар дэгъу дэдэу къеухы. Генеральнэ штабым иунашъок Гэ зы илъэсрэ джыри еджэнэу курс гуадзэм къагъанэ. Ау курсыр къымыухэу, ежь ыпкъ къикІэу Япониеу КъокІыпІэ Чыжьэм зао къыщызыІэтыгъэм пэшІуекІонэу макІо. Ащ лІыхъужъэу щэзао ыкІи къыфагъэшъуашэ орденэу Святой Аннэм ия IIрэ ыкІи ия IV-рэ степеньхэр зиІэхэу сэшхомрэ бантымрэ зигъусэхэр. Ахэм анэмык Гэу Японскэ заом зэрэхэлэжьагъэм ыкІи ащ лІыгъэу къыщигъэльэгъуагъэм афэшІ къыфагъэшъуашэх Святой Георгий иорденэу я IV-рэ степень зиІэр. Ахэм афэшъхьафэу къыраты дышъэм хэшІыкІыгъэ Георгиевскэ сэшхоу «За храбрость» ыІоу зытетхагъэр.

ХЬАГЪУНДЭКЪО Хьамед.

Урысыем ипрофессиональнэ литераторхэм я Союз хэт.

(Авторым итхыгъэхэм тарихь шысэхэу ахэтхэмкІэ пшъэдэкІыжь ехьы).

(Джыри къыкІэлъыкІощт).

000000000000000000000000

Makb

Искусствэмрэ еджапІэхэмрэ

Зэфэхьысыжьмэ уагъэгупшысэ

Адыгеим иеджапіэхэм якіэлэегъаджэмэ я VI-рэ зэнэкъокъухэу афызэхащагъэхэм живописым, гъэдэхагъэу бгъэфедэн плъэкіырэ искусствэм афэгъэхьыгъэ сурэтхэр къащагъэлъэгъуагъэх. АР-м культурэмкІэ и Министерствэрэ культурэмрэ искусствэмрэкІэ АР-м иеджапІэхэм методикэмкі якабинетхэмрэ ар зэхащагъ.

Сурэт ыкІи ІофшІэгъэ анахь дэгъухэу жюрим къыхихыгъэм якъэгъэлъэгъон Мыекъуапэ къыщызэІуахыгъ. Ащ фэгъэхьыгъэ зэхахьэм къыщыгущы-Іагъэх АР-м культурэмкІэ и Министерствэ иотдел ипащэу Шэуджэн Бэлэ, АР-м исурэтышІмэ я Союз ипащэу, жюрим итхьаматэу Хъуажъ Рэмэзанэ, УФ-м исурэтышІмэ я Союз хэтэу Эдуард Овчаренкэр, АР-м искусствэхэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэшхоу ЛэупэкІэ Нурбый, нэмыкІхэри.

ЗэхэщакІомэ къызэраІуагъэу, жюрим анахьэу ынаІэ зытыригъэтыгъэр лъэхъаным диштэу сурэтышІхэр кІэм зэрэльыхъухэрэр, искусствэм ибаиныгъэхэр сурэтхэмкІэ къаІотэн зэралъэкІырэр ары. Ильэс заулэкІэ узэкІэІэбэжьмэ, сурэтэу ашІыгъагъэмэ ащыщхэр зэнэкъокъум къезыхьылІэжьыгъэхэри къахэкІыгъэх — ащ фэдэ ІофшІагъэхэм жюрим уасэ афишІыгъэп, щигъэзыягъэх.

ефета дехфаихышефе от на от не дэхэзэ, тыкъэзыуцухьэрэ дунаим хальагьорэр, псыхьохэр, мэзхэр, унэмэ ятепльэхэр, шъофхэм къащыкІырэ къэгъагъэхэр, нэмыкІхэри сурэтхэмкІэ къаІотагъэх. Сурэти 10 жюрим къыхихыгъ, ахэр зышІыгъэхэм щытхъу тхыльхэр аратыжынгьэх.

– Сурэт пэпчъ гупшысэ хэлъ, еІо ЛэупэкІэ Нурбый. -КІэлэегъаджэхэм яІофшІагъэмэ защыбгъэгъуазэ зыхъукІэ, ра-

араІон алъэкІыщтыр къахэогъэщы. Ащ фэдэ зэнэкъокъухэр тишыкІагъэх.

ИскусствэхэмкІэ Мыекъуапэ икІэлэцІыкІу художественнэ еджапІэ Ирина Бредихинар, искусствэхэмкІэ Адыгэ республикэ колледжым Татьяна Кладжан якІэлэегъаджэх. Жюрим ахэр къыхигъэщыгъэх, шІухьафтынхэр афишІыгъэх.

Зэнэкъокъухэм ныбжь зэфэшъхьаф зиІэ сурэтышІхэр зэфащэхэу гъэджэрэ ныбжык Іэхэм к Іэу И. Бредихинам елънтэ. Гъобэ-

къуае щыпсэурэ Іэшъынэ МыІуминатэ адыгэ шъуашэхэу ышІыгъэхэр зэпэжъыужьхэу зэнэкъокъум къыщагъэлъагъох. ИскусствэхэмкІэ Адыгэкъалэ иеджапІэ икІэлэегъаджэу СтІашъу Мирэ дэжъые къамыщхэр дахэу ышІыгьэх. Льэпкъ гупшысэ озыгъэшІырэ нэмык ІэшІагъэхэри къэгъэльэгъуапІэм къырахыылІагъэх.

Сурэтым итхэр: Ирина Бредихинар, ЛэупэкІэ Нурбый, Татьяна Кладжан сурэтхэм

атегущыІэх.

<u>= АДЫГЭ ХАСЭМ ИІОФЫГЪОХЭР</u> =

Пшъэрылъ фашІыгъ

Республикэ общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» исовет изэхэсыгъоу мэфэкум Мыекъуапэ щыкlуагъэм гъэцэкlэкlо купым хэтыщтхэр щыхадзыгъэх. Советым итхьаматэ ипшъэрылъхэр Хьэпэе Арамбый ыгъэцэкlэнхэу зэдаштагъэ.

Адыгэ Хасэм ия XV-рэ зэфэс советэу щыхадзыгъэм нэбгырэ 37-рэ хагъэхьагъ. Тхьаматэм иlэнатlэ зыгъэцэкlэщтым шъхьафэу тегущыlэнхэу зэдашти, тыгъэгъазэм и 16-м советым изэlукіэ зэхащагъ.

гъахьэмэ ашІоигъоу къэгущы- ЕхъулІэ Юрэ, Къэбэртэе Адамэ,

Советым итхьамэтэщтыр Кагьэх Хъунэго Чэтибэ, Тхьакыхахыным фэшІ Хьэпэе Арамбыйрэ Бэгъушъэ Адамрэ къагъэ- Бэгъушъэ Адамэ, КІэрмыт льэгъуагъэх. Бэгъушъэ Адамэ Мухьдин, Нэгъуцу Аслъан, АбыыцІэ зытырехыжь нэуж Хьэ- дэ Хьисэ, Къэбэртэе Аскэр, пэе Арамбый ІэнатІэм Іуа- Едыдж Мэмэт, Нэхэе Аслъан,

ЛІышэ Ахьмэд, Къуекъо Ас-Мамрыкъо Джанкъылыщ, Дзэсэжъ Заурбый, нэмыкІхэри.

Адыгэ Хасэр зыпкъ итэу лэльагъэкІотэнхэм афэшІ Хьэпэе хащэнэу рахъухьагъ.

Арамбый пэщэныгъэр нахышІоу зэрихьащтэу алъыти, ятхьамэтэнэу зэкІэми зэдаштагъ. Советым хэтхэр Хьэпэе Арамбый елъэ-Іугьэхэп, гухэльэу яІэхэр агьэ-цэкІэнхэм фэшІ язэхэщакІоу, ятхьаматэу щытынэу пшъэрылъ фашІыгъ.

Адыгэ Хасэм игъэцэкІэкІо куп нэбгырибл хадзыгъ. Ахэр: Хьэпэе Арамбый, Бэгъушъэ Адам, Нэгъуцу Аслъан, Хъунэго Чэтиб, ЛІышэ Ахьмэд, Къуекъо Асльанбый, Нэхэе Асльанбый, Бырсыр Батырбый, льан, Ліыунэе Русльан. Тхьаматэм игуадзэхэр: Нэгъуцу Аслъанрэ Бэгъушъэ Адамрэ.

Адыгэ Хасэм исовет изичэзыу жьэным, рагъэжьэгъэ Іофхэр зэхэсыгъо щылэ мазэм и 27-м зэ-

ИльэсыкІэм фэгъэхьыгъэ концертхэр

«Налмэсыр» лъэпкъхэм

Шэнышіу зэрэхъугъэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо академическэ къэшъокІо ансамблэу «Налмэсым» ИлъэсыкІэм ипэгъокІэў Мыекъуапэ концерт къыщитыгъ.

ША-м апэрэу зэрэщыгагъэр, Дунэе фестивалым зэрэхэлэжьагъэр, Тыркуем, Урысыем икъалэхэм концертхэр къазэращитыгъэхэр, АР-м культурэмкІэ и Министерствэ ансамблэм мылъкукІэ еІлмехостифоІ нешехеє иІли ІэпыІэгъу къыфэхъуи, «Налмэсым» ипрограммэу сыхьатитІо кІорэр зытетхэгьэ DVD-р къызэрэдигъэкІыгъэр, нэмыкІ зэхъокІыныгъэшІоу яІэхэр пчыхьэзэхахьэр зезыщэгъэ актрисэу АфэшІэгъо

Фаинэ къыІотагъэх. «Налмэсым» и Унэшхо щыкІогъэ концертым тІысыпІэ нэкІ имыІэжьэу искусствэр зикІасэхэр еплъыгъэх. Краснодар краим, тирайонхэм, Тыркуем, нэмыкІхэм къарыкІыгъэхэр, урысхэр, ермэлхэр, урымхэр, фэшъхьаф лъэпкъхэр бэ хьухэу тикъашъохэм зэряплъыгъэхэр тигуапэ.

«Тыргъэтау», «Ижъырэ зэфакІу», «Исльамый», «Абхьаз мэфэкІ

къашъу», «Налмэсыр» къэшъо», «ЛъэпэчІас», «Нарт къа-шъу», «Удж хъурай» зыфиІохэрэр,

якІас

2010-рэ ильэсым «Налмэсыр» нэмык къашъохэри «Налмэсым» къышІыгъэх. Артистхэу Хьакъуй Анжелэ, Хьаджымэ Эльвирэ, ТхьакІумэщэ Налбый, Бахъукъо Адамэ, Дыгъу Иринэ, Къулэхэу Айдэмыррэ Мурадинэрэ, Шагудж Батурай, Хьалэщтэ Аскэр, Бэрзэдж Сыхьатбый, Цэй Аслъан, фэшъхьафхэри къашъохэм кІэщакІо афэхъугъэх.

> Концертым АР-м культурэмкІэ иминистрэу Чэмышъо Гъазый еплъыгъ.

> Краснодар краимрэ Адыгеимрэ культурэмкІэ яІофышІэхэр концертхэмкІэ зэхъожьынхэр шэнышІу афэхъугъ. «Налмэсым» ипчыхьэзэхахьэ непэ Краснодар щык Іощт. Кубань къэралыгъо академическэ къэзэкъ хорым иконцерт щылэ мазэм и 11-м Мыекъуапэ щыкІощт.

НэкІубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм

я Кабинет

КъыдэзыгъэкІырэр: Адыгэ Республикэм льэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмк Іэ и Комитет Адресыр: ур.Кре-стьянскэр, 236

> Редактор шъхьаІэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщыІэр:

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр,

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шъхъаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гъэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІ́э ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ -идоІсьт сІпыІн шІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэ-хэрэмкІэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкІыжь ахьы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкІэ зэтемыфэн ылъэкІыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкІи къэзытхыгъэхэм аІэкІэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> Пчъагъэр 4668 Индексхэр 52161 52162 Зак. 3447

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

Заключение о результатах публичных слушаний

Инициатор публичных слушаний: Совет народных депутатов муниципального образования «Пчегатлукайское сельское поселение». Публичные слушания назначены: Решением Совета народных депутатов муниципального образования «Пчегатлукайское сельское поселение» N 76 от 25.10.10 года, опубликованным в газете «Теучежские вести» N 89 от 10.11.10г.

Вопрос публичных слушаний: Обсуждение проекта решения «О бюджете муниципального образования «Пчегатлукайское сельское поселение» на 2011 год».

Уполномоченный орган по проведению публичных слушаний: комиссия СНД МО «Пчегатлукайское сельское поселение» по проведению публичных слушаний.

В течение отведенного периода с 25.11.10г. по 15.12.10г. предложений по проекту решения «О бюджете муниципального образования «Пчегатлукайское сельское поселение» на 2011 год» от населения не поступило.

Вывод о результатах публичных слушаний.

- 1. Одобрить представленный проект решения «О бюджете муниципального образования «Пчегатлукайское сельское поседение» на 2011 год» в целом.
- 2. Рекомендовать Совету народных депутатов муниципального образования «Пчегатлукайское сельское поселение» принять проект решения «О бюджете муниципального образования «Пчегатлукайское сельское поселение» на 2011 год» в целом.
- 3. Опубликовать в средствах массовой информации заключение о результатах публичных слушаний «О бюджете МО «Пчегатлукайское сельское поселение» на 2011год».

Глава муниципального образования «Пчегатлукайское сельское поселение» А.Ш. ДУХУ